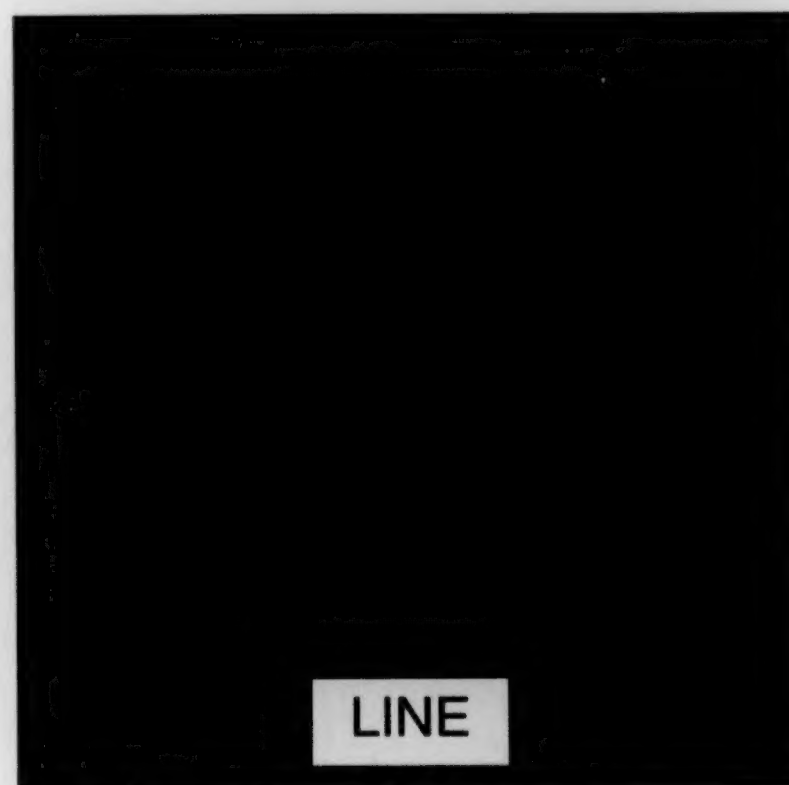
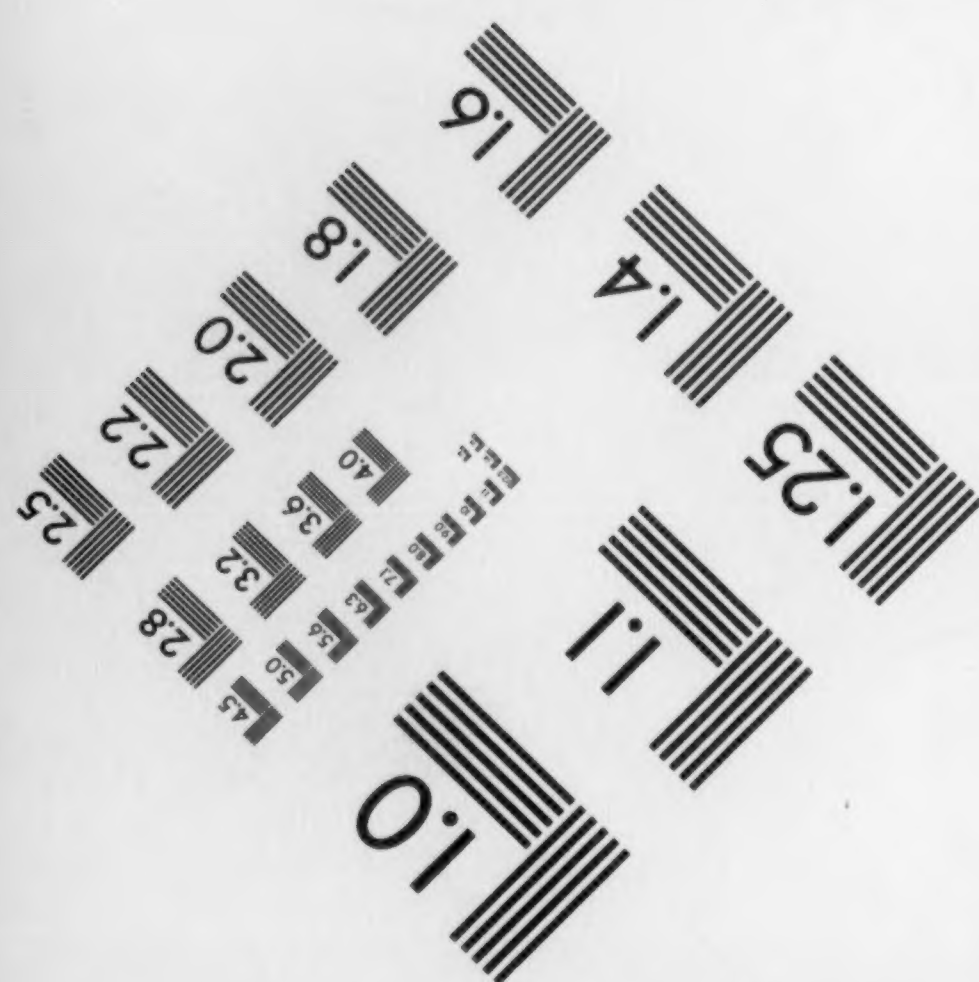
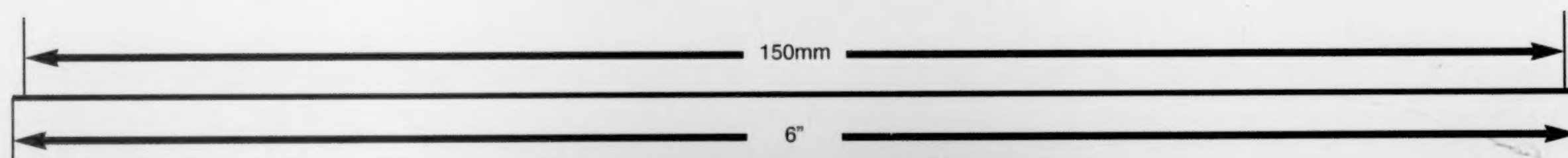
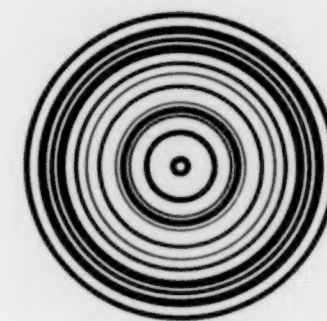
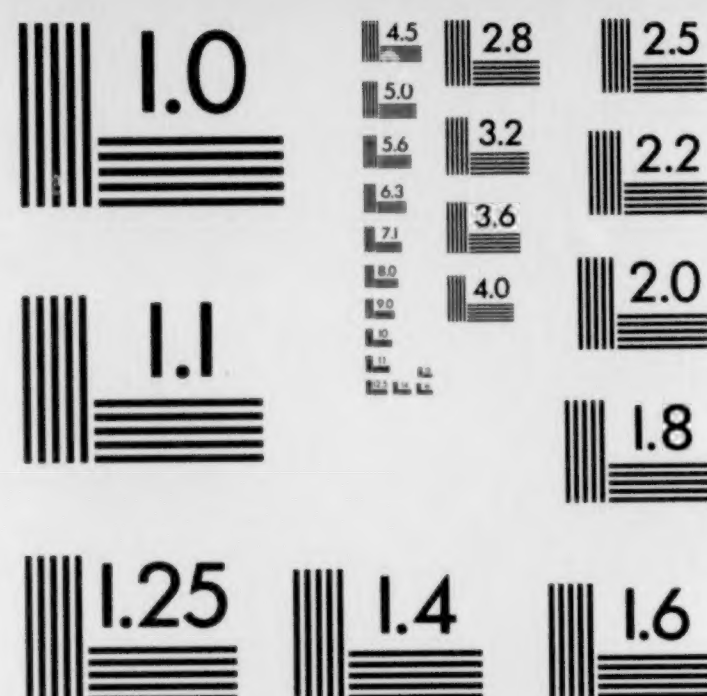
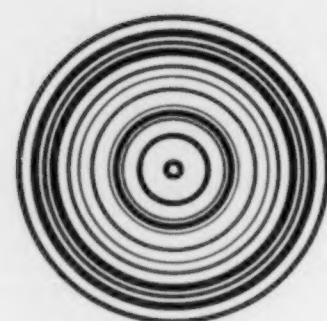
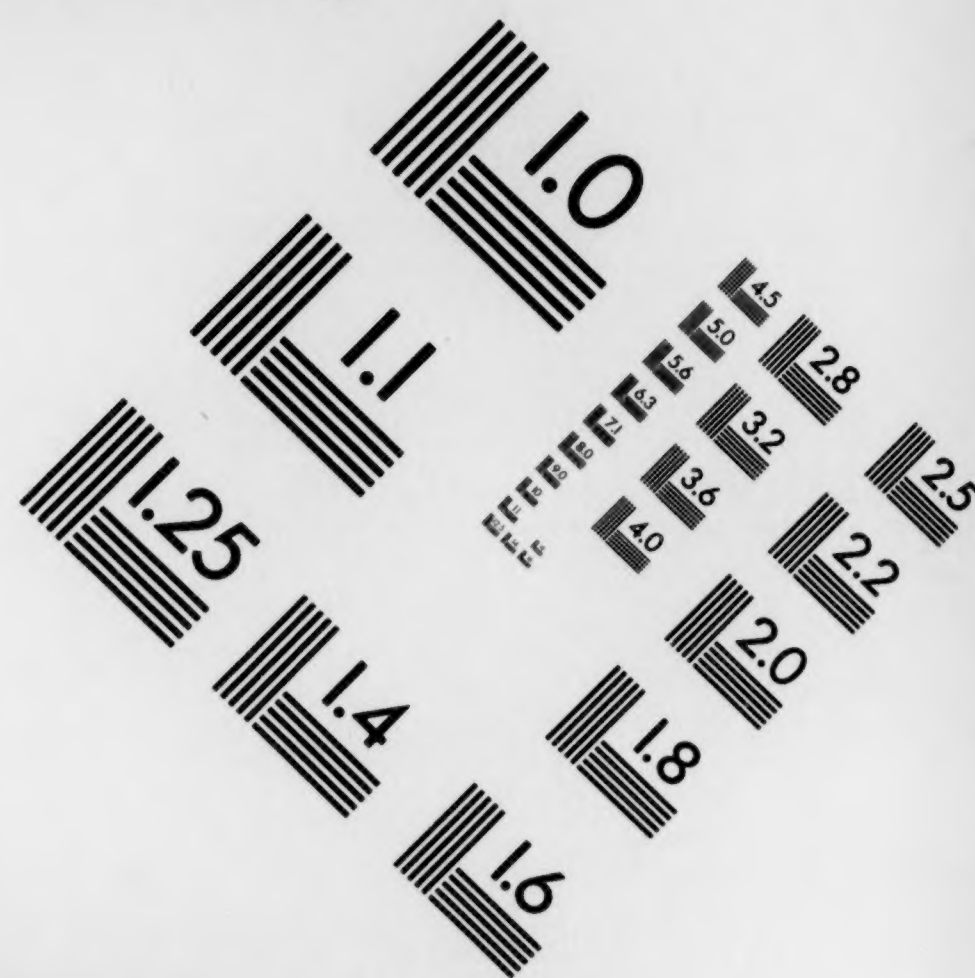
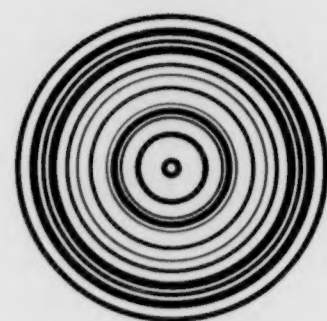
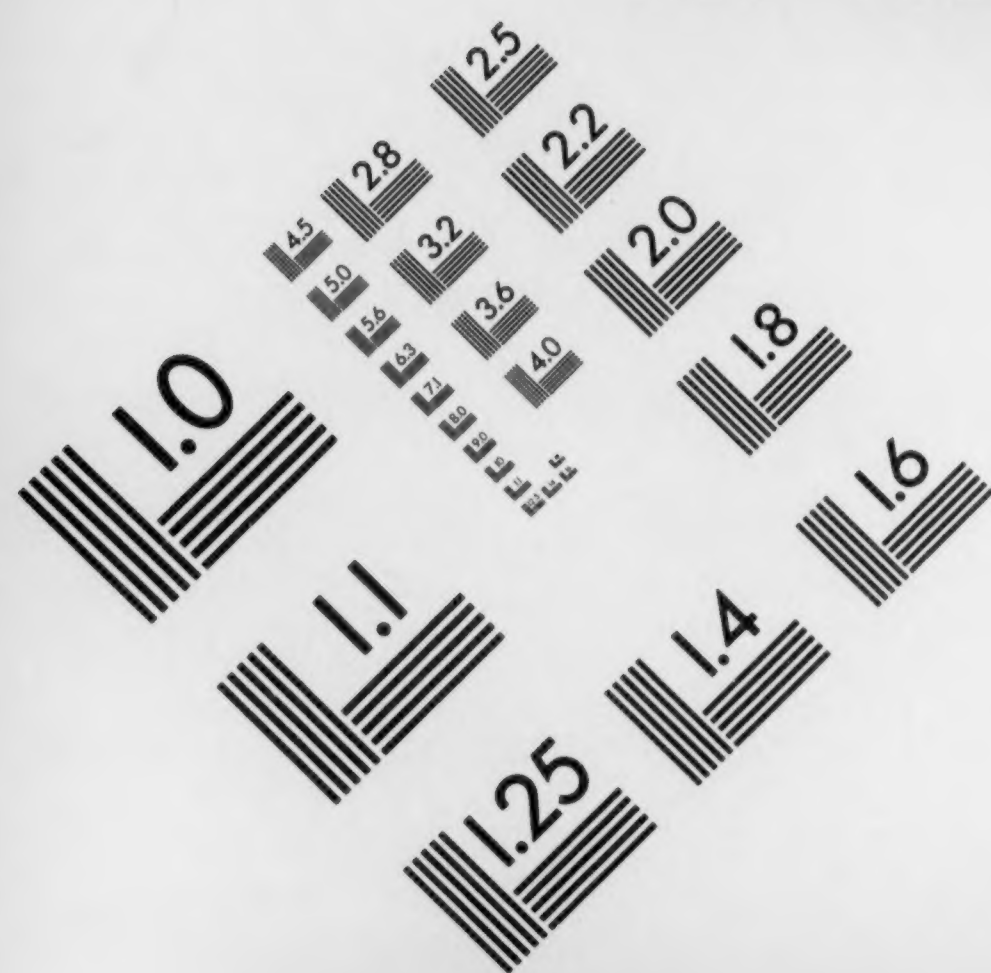

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 © Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Permedlife

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1907-17

Alpersohn, Marcos.
Goles : drame in dray
aktn.
Buenos Ayres, 1929.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1907.17

Alpersohn, Marcos, 1860-1947.

Goles : drame in dray aktn / fun Mordekhai Alperson.

Buenos Ayres : Aroysgegebn funder bukhhandlung G. Kaplanski, 1929.

56 p. ; 20 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh
- I. Argentina-Buenos Aires

ID : NXYH01-B16609
CALL #: /9322

CC: 9114   DCF: [HBR]

Reduction ratio X 10.0

גלות

דראמע אין דריי אקטן

פון

מרדכי אלפערסאן.

“El Cautiverio”

Drama en 3 actos

de M. ALPERSOHN

ארויסגעגעבן פון פארלאג און בוכהאנדלונג

ג. קאפלענסקי

CORRIENTES 2614

BUENOS AIRES.

. 1929

2/9322

9322

ה'ש. ניגד

"גלות"

דראמע אין דריי אקטן

פון

מרדכי אלפערסאן.

ענטפראלע יידישע בוכהאנדלעך
אין פרעסע ארכיוו

ארויסגעגעבן פון דער בוכהאנדלונג

נ. קאפלענסקי

קארליענטעם 2614

בוענאס איירעס.

. 1929

דרוקער: און לינאטיפיע פון קראסיקאווסקי און פערצאווסקי,
וואלענטין גאמעז 2719-ב. איירעס.

אויפגעפירט צום ערשטן מאָל

— א י —

בוענאָם איירעסער אידישען פאָלקס טעאָטע

אין 1926-טן יאָר. מיט פאָלגנדיקן

פערסאָנאַל:

י ש ר א ל (אַלטער קאַלאָניסט)	ה' נתן קלינגער
ב ר כ ה (זיין פרוי)	פרוי שפרה קלינגער
ל ע אָן	ה' וו. דאָרעלין
מ אָ ר י ז	ה' מישע שוואַרץ
ד אָ ר א	פרוי אידא ראָזנצווייג
מ א ק ס (ראָראַם חתן)	א. לעווין
ר ב (ברכה'ס ברודער)	רודאָלף זאַסלאָווסקי
א י ד א (זיין טאָכטער)	פרוי מרים ל. דע באַטאַשאַנסקי
ל י נ ד א (א דינסט)	בערטאַ גלאָזונאָוו
מ א ש א (א קעכין)	בעלאַ רוזין

צווישן ערשטן און צווייטן אַקט פאַרגייען צוויי חדשים

צווישן צווייטן און דריטן — אַכט חדשים.

ערשטער אַקט

ד י ס צ ע נ ע

(א שיינ מעכלירטער זאָל, אין ביידע זייטן — טירן, וואָס פירן איין די וואוין צימערן: אין אונטערנרונד אַ גלעזערנע טיר פון וואנען ס'זעט זיך אַרויס אַ קאָרידאָר, אָן אַרומגעצוימטער מיט גרינע שטאַכעטן, אַ „פאַטיע“ מיט בוימער, אַ פלומב וואסער, און ווייטער זעט זיך דאָס פעלד; אין מיטן זאָל אַ טיש מיט שטולן, אָן אלכום אַפ'ן טיש, אַ ביר כער שראַנק, און אין אַ זייט אַ וויג שטול, אַ קליין טאָלעט טישעלע מיט אַ שפיגעלע, און לינקס אַ קושעטקע באַצויגן מיט לעדער. די ווענט זיינען באַהאַנגען מיט פאַמיליען בילדער. ס'קומט פאַר אין אַ אידישער קאַלאָניע. שניט צייט. ס'איז פאַרטאָג. דורך דער גלעזערנער טיר זעט זיך דער זון אויפגאַנג).

ד ע ר ר ב : (א איר מיט אַ ווייכער באַרד, לאַנגע ברעמען מיט אַ שיינעם הדרת פנים, אַנגעטון אין אַ זומערדיקן שלאַפֿ-ראָק, אַ טלית קטן מיט ציצית, אַ סאַמעטענע יאַרמעלקע אַפן קאַפּ, קומט אַריין דורך דער גלעזערנער טיר, ווישט דאָס נאַסע פנים מיט אַ ווייסן האַנטור, שעפטשעט מיט די ליפּען:) מודה אַני לפּניך. אַך ווי רר איק, שטיל, שיינ דאָ איז! אַ נוה השלום! עער דרייט זיך אום, באַ-טראַכט די בילדער און שעפטשעט מיט די ליפּן) אַלעי נשמה שנתת בִּי... (נעמט אַרויס פון כאַלט קעשענע אייניקע זאַנגען ווייז, באַ-טראַכט זיי, שמעקט און לייגט זיי אוועק אַפן טיש. דרייט זיך אויס צו דער טיר, קוקט אַרויס) אַ גן עדן! אַ מחיה! (גלעט זיך די באַרד, קוקט איבער די ציצית, נעמט אַרויס אַ ספר פון ביבליאטעק, בלעטערט אַ ביסל און לעגט עס אַפן טיש).

י ש ר א ל : (קומט פון אַ זייטן טיר מיט אַ מאַטע אין האַנט) גוט מאָרגן, שוואַגער! אזוי פרי אויפגעשטאַנען?

ר ב : גוט מאָרגן, גוט מאָרגן! (פויזע) טאָקע אַ שיינער מאָרגן! אַ ליכטיקע זון. איך קען זאָגן, אַז איך האָב נאָך אַזאַ מאָרגן, אַזאַ זון ניט געזעען.

י ש ר א ל : (שמייכלט) וואָס זשע, ניט די אייגענע זון וואָס באַ אונדז דאָרט אין שטעטל?

ר ב : ניין, שוואַגער, ניט די אייגענע!

י ש ר א ל : ניט די אייגענע? מיט וואָס איז זי ניט די אייגענע? וואָס אזעלכעס האָסטו אין איר באַמערקט?

ר ב : דאָ ווייזט מיר די זון אויס אַ שטילע, אַ רואיקע, אַ פריי-לעכע, און דאָרט.... נו?

י ש ר א ל : וואס, נו?

ר ב : א ביזע, א מוטנע און א אומרוואקע אויך.

י ש ר א ל : נו, טאקע, דאָרט... מ'קען זיך פארשטעלן (פויזע) ביזט, שוואַגער, כאַטש גוט געשלאָפן די נאכט?

ר ב : געשלאָפן, כ'בין געווען שרעקלעך מיר.

י ש ר א ל : נו, טאקע מיר, פיר און צוואַנציק טאָג אפן שיה, און נעכטן צען שעה מיט דער באַן, מ'קען זיך פארשטעלן.

(פויזע) אָבער פאר וואָס ביזט ניט געשלאָפן מער אַ ביסל?

ר ב : די קולות פון דיין הענער האָבן מיך אויפגעוועקט. איך האָב זיך אין אַנפאַנג טאקע אַ ביסל דערשראָקן. געמיינט...

י ש ר א ל : נו, טאקע דערשראָקען (מיט אַ זיפּ) אלץ אָנגעשראָקן פון די כוליאנעס נאָך. מ'קען זיך פארשטעלן.

ר ב : מ'קען זיך גראדע ניט פארשטעלן (פויזע) אָבער לאָמיר עס לאָזן דאָס אלטע, דערמאָן מיך ניט אָן דעם.

י ש ר א ל : נו טאקע, דאָס אלטע, דאָס אלטע... ס'טוט וויי, איך ווייס, אלט איז אלט!..

ר ב : (הויבט אויף די אויגן, באַטראַכט אים פארשנדיק) עפעס רעדסטו מיר שוואַגער אומפארשטענדלעך. אַה אלץ זאָנסטו מיר, נו טאקע" און וואָס באַטאָנסטו מיר עפעס דאָס אלטע?

י ש ר א ל : וואָס האָב איך דען געזאָגט?

ר ב : דו זאָנסט ס'טוט וויי דאָס אלטע, וואָס ווייסטו? וואָס ווייסט איר דאָ פון וויי?

י ש ר א ל : וואָס זשע, אַה וויי האָט איר די גאַנצע חזקה?

ר ב : איך דערקען, אין דיין רייד, אַז עפעס דריקט דיר, ביזט ווייזט אויס עפעס ניט צופרידן?

י ש ר א ל : און דו דענקסט, אַז ס'איז אַן אומרעכט פון מיר?

ר ב : איך גלויב, אַז יא, אַ גוואַלדיקע אומרעכט.

י ש ר א ל : ביזט נעכטן צען אויגער ביינאכט אָנגעקומען און ווילסט שוין משפּט'ן?

ר ב : משפּט? ווער זאָגט עס? איך זאָג נאָר, וועדליק איך זע, דארפסטו זיין צופרידן.

י ש ר א ל : וואָס זעסטו? און וואָס און וואו האָסטו דאָס צו-פרידנקייט דערשמעקט?

ר ב : וואו איך האָב עס דערשמעקט? אַט אַ דאָ! (ער נעמט די זאָנען פון טיש און שטופט זיי אים אונטער'ן נאָז).

י ש ר א ל : זע נאָר, ווי קומט עס צו דיר? זאָנגען ווייץ וואו האָסטו זיי דערלאָנגט?

ד ב : גאַנץ פרי בין איך אין דיין הויף ארויס און פון דאָרט אַט אַ דאָ אין פעלד. איך גלויב אַז ס'איז דיין פעלד, דיין ברויט, ניט אַזוי?

י ש ר א ל : אין פעלד ביזטו געווען? אזוי פרי? און אליין? און טרעפאָוו דער מוֹיז האָט דיר געלאָזט?

ר ב : פיר שאלות אַה איין מאָל, דאָס איז אַ חריפות.

י ש ר א ל : אַט האָסטו דיר! אַ רב מיט שאלות. איך וואונדער זיך נאָר, וואָס דו ביזט ארויס גאַנץ פון דעם מוֹיז, פון דעם טרעפאָוו.

ר ב : וואָס פאר אַ מוֹיז? ווער איז דער טרעפאָוו? וואָס האָט ער צו מיר? וועמען מיינסטו עס?

י ש ר א ל : פיר קשיות אַנטקעגן פיר.

ר ב : (שטייכט) גערעכט! אָבער וועמען מיינסטו עס? ווער איז דער מוֹיז?

י ש ר א ל : איך מיינ דעם הונט מיינעם. ער איז אַ מוֹיז, ער לאָזט ניט דורך קיין פויגל, ער האָט דיר גאָר ניט געטשעפעט?

ר ב : דער רויטער כלב? ניין, ניט געטשעפעט! ער איז צו מיר צוגעגאַנגען, האָט מיך באַטראַכט, געשמעקט, געדרייט מיטן עק און זיך אַוועק זיין וועג.

י ש ר א ל : דרך ארץ געהט אַ פנים פארן רב, דער כוליאנאָן.

ר ב : ס'איז אַ ביסל אַ גומא. אָדער טאקע, זיי מיר מוחל, שוואַגער, געה, אַ שטות, דער כוליאנאָן האָט גאָר אַ קליינעם דרך ארץ פאר'ן רב...

י ש ר א ל : נו טאקע נאָריש! געוואָרן אַ גאָר, דרייסיק יאָר זיך געעוסק'ט מיט בהמות. אין פעלד ווערט מען...

ר ב : און דרייסיק יאָר אַה דער רבנות שטול, גע'עוסק'ט מיט דער ערה, ווערט מען קליגער? דער מענטש איז אַן אייביקער נאָר...

י ש ר א ל : מענטשן זיינען ניט קיין בהמות, און די שטאָט איז ניט קיין פעלד.

ר ב : די לעצטע שרעקלעכע וועלט איבערקערענעש האָט געוויזן, אַז מענטשן זיינען ניט נאָר בהמות, נאָר טאקע חיות...

י ש ר א ל : געפעלן דיר בעסער דאָס פעלד מיט די בהמות, ווי די שטאָט מיט די מענטשן?

ר ב : בלי שום ספק.

י ש ר א ל : בלי שום ספק? פרוואו זשע טאקע ריידן מיט דיין שוועסטער ברכה, מיט די קינדער; אפשר דו, אַלס רב, וועסטו ווי די שאלות מיט די ספקות פארענטפערן. איך האָב ניט קיין כח, מיר, אַלס, אַלס!

ר ב : זען דיר, שוואַגער, איך פארשטיי, אַז עפעס אַן אומצופרידענקייט טראָגט זיך צווישן אייך. איר זיינט בועט אין דער טובה, רבוננו של עולם! וואָס פאַר אַן אומרעכט איר באַגייט! איך האָב היינט באַטראַכט אייער

הויף, אייער גארטן. אייער סאך מיט פרוכטן, אייער פעלד מיטן
פארטיקן ברויט, א גן עדן!
י ש ר א ל : נו טאקע, אנדער, אבער וויפיל איז דער מענטש אין
גן עדן? יעדער גן עדן האט זיך זיין שלאנג.
ר ב : איך פארשטיי דיר נישט. עפעס פילאזאפירסטו מיר גאר?
י ש ר א ל : נו טאקע, איך בין שוין אריינגעקראכן. לאמיר עס
לאזן. נעם בעסער שוואגער, גיב א-זוף פון דער מאטע, נעם.
טרינק, כ'לעבן! (ער שטופט אים אריין דאס טאטע-טעפל אין האנט).
ר ב : (שמייכלט, נעמט די מאטע, באקוקט זי, ציט מיט די ברעמען) וואס
איז דאס פאר א מין? וואס פאר א ברכה מאכט מען איבער
דעם.
י ש ר א ל : מ'מאכט גאר נישט קיין ברכה!
ר ב : מען מאכט נישט קיין ברכה? וואס זשע איז עס פאר א מין?
(ער שלעפט ארויס מיט דער באמביזשא א ביסל פון דער זשערבע) ווי
גרינע מיסט, ווי אין פופעק ביי אן עוף. טאקע נישט ראוי
לברכה.
י ש ר א ל : (מיט א געלעכטער) אט האסטו דיר! נישט ראוי לברכה.
א רב מיט דער שאלה אפן פופיק. גרינע מיסט גאר! דא
טרינקט עס דער פרעזידענט. אין אייראפע פארקויפט מען עס
ווי א רעצעפט אין די אפטייקן.
ר ב : (ברוגלער) שוין א פאר מאל, אז דו ווארפט מיר דאס
זידל ווארט רב. ס'טוט וויי... (ער נישט זיך א סרייס).
י ש ר א ל : וואס פאר א זידל ווארט? שוואגער, רב מיינער!
ר ב : אט א דאס ווארט: רב, רב, רב!
י ש ר א ל : טוט דיר וויי דאס ווארט רב, צי דו שעמסט זיך
אפשר מיט דעם נאמען?
ר ב : דאָרט וואו עס איז פאראן צער, איז אויך פאראן בושה, מיר
שעמען זיך מיט אונדזער ווייטיק.
י ש ר א ל : שעמסטו זיך מיט דיינע דרייסיק יאָר רבנות? דו? דו?
דו? דו געטרייער פאסטוד פון דער עדה, דער רב, דער שומר
זייערער, דער מדריך, דער פירער. דו שעמסט זיך מיט דייך
נאמען, מיטן נאמען רב?
ר ב : דאָרף דער פאסטוד זיך נישט שעמען, נישט ליידן קיין צער,
ווען זיינע שעפעלעך קומען אום, ווען א מגפה ברעכט אין זיי
אויף?
י ש ר א ל : ווען דער פאסטוד האט זיי אף שלעכטער פאשע,
שלעכטער וואסער פארפירט, דאָרף ער זיך שעמען. אבער דו,
געטרייער רב פון שטאָט?
ר ב : און ווי האָב איך געפירט מיין שאָף די גאנצע דרייסיק
יאָר?

י ש ר א ל : וואָס הייסט? האָסטו דען נישט געפירט אין די וועגן.
אין די פעלדער פון די אבות?
ר ב : אפן אלטן וועג.
י ש ר א ל : איז דער וועג חלילה נישט דער ריכטיקער?
ר ב : די לעצטע מעשים האָבן עס בעזונותנו הרבים באשטעטיקט
ער איז נישט דער ריכטיקער.
י ש ר א ל : (ניט א ציטער) רב!
ר ב : וואָס שוואַגער?
י ש ר א ל : ביזט אַשלעכטער פאסטוד געווען?
ר ב : נישט קיין שלעכטער, א פלינדער! איך האָב נישט געזען דיר
גיפטיקע מזונות, וואָס זיי, מיינע שעפעלעך נעמען אין זיך
אריין, ביז די מגפה האָט אויסגעבראָכן.
י ש ר א ל : די מזונות האָסטו זיי נישט פארשאפט, ס'זיינען די
גלות פרנסות פון אונדזערע זיידעס און עלטער-זיידעס. אן
אלטער, אויסגעטראָטענער וועג.
ר ב : יא, גלות פרנסות! אוי דער גלות! אבער: דער וועג האָט
איינגעבראָכן, פאלש איז ער געווען. אלע האָבן אף דעם וועג
געפונען דעם טויט. נייע וועגן, נייע שפייז דאָרף מען זוכן,
געזונטע, ראנע, ערלעכע.
י ש ר א ל : מאכסטו זיך פאר דעם חייב אין דער וועלט אי-
פערקערענעש? צופיל כבוד פארלאנגסטו, מיין טייערער!
ר ב : (הויבט זיך פון בענקל) כבוד? כבוד זאָגסטו? רבוננו של עולם!
מיין היום איז חרוב, מיין עדה איז פארוואַגלט, דאָס שטעטל
פארברענט, ווער איז שולדיק אין דעם חורבן אז נישט איך?
מיר די מנהיגים, די רבנים, איך שעם זיך, ס'איז מיר א בושה
א חרפה דער נאָמען רב.
(ער זעצט זיך באַם טיש, שפאָרט אז דעם קאָפּ אין ביידע הענט).
י ש ר א ל : צער, צער! דער צער, דער וויי רעדט. פארציי מיר,
שוואַגער! א בהמה א נאָר, א מוזשיק, דרייסיק יאָר מיט די
בהמות אין פעלד. איכל דיר גיין אריינשיקן א גלאָז טיי. —
לינדא, לינדא! טראָג אריין דעם רב... (ער נישט א דריי מיטן קאָפּ)
דעם שוואַגער א גלאָז טיי (ער נעהט אַרויס דורך דער גלעזערנער טיר)
ר ב : (רוקט זיך צו דעם ספר קוקט אריין און ווישט די אויגן)
ל י נ ד א : (קוקט אריין מיט א גלאָז טיי, שטעלט עס נעבן רב) איר
ווילט אפשר מיט מילך, רבי?
ר ב : (הויבט אויף די אויגן) פארוואָס רופסטו מיר רבי?
ל י נ ד א : ווי אזוי דען זאָל איך אייך רופן?
ר ב : פעטער דארפסטו מיר רופן.
ל י נ ד א : די קינדער דארפן אייך רופן מיט דעם נאָמען.
ר ב : און דו ביזט נישט קיין קינד?

ל י נ ד א : איך ניין! איך בין לינדא.
 ר ב : וואס הייסט דו ביזט לינדא? איז לינדא נישט קיין קינד?
 ל י נ ד א : ניין, רבי, לינדא איז נישט קיין קינד.
 ר ב : קיין קליין קינד ביזטו נישט, דאס זע איך, אבער א קינד פון...
 ל י נ ד א : (פאלט אריין אין די רייד) פון דער „פאטראנא“ מיינט
 איר?
 ר ב : נישט פון דער פאטראנא, איך ווייס נישט פאטראנא. איך
 מוין, איז מיין שוועסטער ברכה נישט דיין מוטער?
 ל י נ ד א : איך בין א יתומה האב נישט קיין מוטער, אויך נישט
 קיין פאטער.
 ר ב : (מיט א זיפ) א קיילעכדיקע יתומה, אודאי פון אוקראינע.
 ארעמע נעפער, א דינסט.
 ל י נ ד א : רבי, איך האב צו אייך א ביטע.
 ר ב : זאג, יתומה'לע, וואס קען איך פאר דיר טאן?
 ל י נ ד א : איך זע איר האט רחמנות אה א יתומה, רבי!
 ר ב : נו, ווער האט דען נישט קיין רחמנות אה א יתומה?
 ל י נ ד א : פאראן, פאראן! טאקע דא נישט ווייט אין שטעל,
 אונדזער רבי, א שלעכטער, האט נישט קיין רחמנות, האט שלעכט
 טע זיטן.
 ר ב : דער רבי פונם שטעטל? איז דא א רב אין שטעטל?
 ל י נ ד א : נישט קיין רב זאג איך, זאג אונדזער רבי!
 ר ב : אייער לערער פונם שטעטל מיינסטו?
 ל י נ ד א : נישט דעם לערער, רבי, מיין איך, דעם קורא אונדזערן.
 א מאוסער מענטש.
 ר ב : וואס הייסט קורא?
 ל י נ ד א : דער גלח, דער גלח!
 ר ב : דער גלח?
 ל י נ ד א : יא דער גלח. איך בין ביי אים געווען, אבער איך
 וועל מער נישט גיין צו אים, א מאוסער מענטש.
 ר ב : נאך וואס ביזטו דאס ערשטע מאל צו אים געגאנגען? וואס
 האט א אידישע יתומה צו טאן באס גלח?
 ל י נ ד א : א אידישע יתומה? איך בין דאך א שיקסע! אוי בין
 איך אן אנימאל! איר ווייסט עס נישט רבי? אוי בין איך אן
 אנימאל!
 ר ב : (ניט א טרייט מיט ביידע הענט) א שיקסע גאר! און רעדט איר
 דיש? ארגענטינע! (ער הויבט זיך אויף פון בענקל און גייט זיך
 אוועק אין זיין צימער)
 ל י נ ד א : (שטייט אים נאך) רבי, רבי! איך קען מודה אני מיט די
 קינדער אויך זאגן! און ליכט בענטשן! אוי בין איך אן אני-
 מאל, פארוואס האב איך אים אפריעד נישט געזאגט?

(זי נעמט זיך קנייפן אין ביידע באקן) אוי בין איך אן אנימאל!
 ר ב : (בלייבט שטיין אין טיר מיט א פלעדערוויש אין האנט) געוויס!
 ביזטו אן אנימאל. ס'איז דא געסט, ס'איז דא אויפיל ארבעט.
 און זי שטייט זיך דא. (פויזע) זע נאך, ווער האט דיר די באקן
 אָנגעקניפן? זע נאך!
 ל י נ ד א : (צעטומעלט) די באקן? מיר, איך געקניפן, אוי בין איך
 אן אנימאל, כ'לעבן, פאטראנא, אן אנימאל.
 ר ב : אודאי ביזטו אן אנימאל! א רויטער אנימאל, נאך
 וואס קנייפן די באקן, קארג רויט ביזטו?
 ל י נ ד א : געקניפן, געקניפן. איך האב פארגעסן, פאלאברא.
 פארגעסן, אוי בין איך אן אנימאל!
 ר ב : ווער האט דיר געקניפן? אידיאטקע! וואס פלאפעלסטו?
 נאך מ'קנייפט זי! פאר וואס קנייפט מען מיך נישט? לינגערן
 וואס דו ביזט.
 ל י נ ד א : יא, יא איטליכער קנייפט מיך: דער דאקטאר, אייער
 מאריצל, אלע קנייפן מיך.
 ר ב : ביזט משוגע? צי וועסט נאך ערשט משוגע ווערן? איך
 וועל דיר ארויסמארדעווען פון שטוב.
 (זי הויבט אויף דעם פלעדערוויש און דערלאנגט איר איבערן קאפ).
 ל י נ ד א : יא, יא, שלאגט, שלאגט! אייער ברודער אייער ברוד-
 דער דער רב; ער, ער, ער האט רחמנות אה א יתומה, א וואוי-
 לער איד, א טייערער איד. איך האב אים שוין ליב... איכל אים
 דערציילן.
 ר ב : איך צעפראסקע דיר די באקן. אזא שיקסע, אזא שיקסע!
 זי האט שוין ליב! אלעמען האט זי ליב, נא דיר א שיקסע!
 ל י נ ד א : אט א דאס, א שיקסע, פאלאברא א שיקסע, אט א
 דאס! איך האב פארגעסן, פאלאברא, אוי בין איך אן אנימאל!
 ר ב : (וועט זיך אוועק אה דער ווייג שטול) זי האט מיך שוין
 פארמוטשעט, די בהמה. (פויזע) זאג נאך, לינדא, וואס האסטו
 פארגעסן? איך קען נאך קיין טאלק נישט דערניין. דערצייל
 מיר פון אנהויב אן, דערצייל.
 ל י נ ד א : דער פאטראן האט מיר געהייסן אריינטראגן טיי
 דעם רב.
 ר ב : נו?
 ל י נ ד א : איך האב דערלאנגט טיי, קיינער אין שטוב געווען.
 נאך דער רב און איך... אזא וואוילער איד!..
 ר ב : אודאי א וואוילער איד מיין ברודער! אזא יאך אה מיר.
 ל י נ ד א : אייער ברודער, א גוט הארץ, א וואוילער איד.
 ר ב : נו, וואס זשע איז געווען?

ל י נ ד א : אַט אַ דאָס איז געווען, פאַטראָנאַ! פאַלאַבראַ, אַ דאָס איז עס!

ב ר כ ה : וואָס זשע איז עס? וואָס?

ל י נ ד א : וואָס איך האָב פאַרגעסן ניט געזאָגט דעם רב, אז איך בין אַ שיקסע, אוי בין איך אַן אַנימאַל. ער האָט גע- מיינט אז איך בין אייער דאָרא.

ב ר כ ה : אזוי? בי כי כי. אַט דאָס איז עס אין גאַנצן? ער האָט געמיינט, אז דו ביזט מיין דאָרא? בהמה וואָס דו ביזט, איך האָב געמיינט ווער ווייסט וואָס!

ל י נ ד א : איך האָב אים געוואָלט פרעגן, נאָר...

ב ר כ ה : גיי שוין צום טייפל מיט דיין פרעגן, מיט דיין דער- ציילן, באַלואן וואָס דו ביזט. גיי מאַרש אין קיך אריין, העלף מאַשען צוגרייטן דעם מיטאָג.

(די דינסט גייט אַפּ, און ברכה נעמט פראַשען מיטן פלעדערוויש, עס קומט אריין דער דאָקטאָר.)

מ א ק ס : בוענאָס דיאָס, מאַמאַ! איבערגעגאַנגען דער קאַפּ-וויי- טיק, מאַמאַ? ווי פילט איר זיך איצט? אַנז-ווייזט נאָר דעם פולס?

(ער נעמט זי באַם דפּק)

ב ר כ ה : אזא קאַפּ ווייטיק! ס'האָט מיר די אויגן שיעור פון קאַפּ ניט ארויסגעזעצט, ווען ניט דייע פילן...

מ א ק ס : וויפיל פילן האָט איר אויסגענומען, מאַמאַ?

ב ר כ ה : פינף שטיק האָב איך אַרונטערגעשלאָנגען און ס'האָט ניט נאָכגעלאָזט אויף אַ האָר, ערשט באַם זעקסטן בין איך איינגעשלאָפן. אזא גליק האָב איך שוין אין דער בעסטער צייט, ווען ס'קומען צו מיר אַזעלכע טייערע געסט, דאָרף איך קראַנק ווערן.

מ א ק ס : ס'איז נערוון איבעראַשונג; איר האָט דעם ברודער מיט זיין שיינער טאַכטער דערזעען, זיינט איר שטאַרק איבעראַשט געוואָרן, דער פולס שלאָגט נאָך היינט באַ אייך אַ פיסל האַס- טיק.

ב ר כ ה : האַסטיק דער פולס, זאָגסטו?

מ א ק ס : אָבער וואָס האָט איר זיך דערשראָקן, מאַמאַ? ס'איז נאָר ניט, איר זענט אַ פיסל אויפגערעגט און ניט מער.

ב ר כ ה : (שוין געזאָגט) אַ! דאָס האָב איך איצט געהאַט צו טאָן מיט דער שיקסע, אזא בהמה, אזא פלאַפלער! זי האָט מיך אויפגערעגט (פויע) הערסט, מיין קינד, מ'דאַרף זיך היטן פאר איר, זי האָט אַ לאַנגע צונג!..

מ א ק ס : (אַ ביסל אין פאַרגענהייט) וועמען גייט אַן די בהמה? ב ר כ ה : יא, געוויס אַ בהמה, אָבער צו די צרות אַ שוין בהמה- לע און זייער אַ יונגע...

מ א ק ס : (צייט מיט די פלייצעס) נו דארפט איר זיך אויפרעגן דורך איר?

ב ר כ ה : ניין, מיין קינד! ניט זי רעגט מיך אויף, נאָר די יוגנט, דו פאַרשטייסט? איר צונג; מ'דאַרף זיך היטן פאר איר...

ס'עפנט זיך די טיר, ס'קומט אריין מאַרין. שוין פאַרקעמט, צוגעפודערט, מיט אַ צינאַר אין מויל)

מ א ק ר י צ : בוענאָס דיאָס! (צו דער מוטער) ליב דיר דייע געסט, מאַמאַ. (פויע) אַך טייערע געסט! אזוי שוין!

ב ר כ ה : געפעלט דיר דער פעטער, מאַרין? האָסט מיט אים גע- רעדט, פאַרבראַכט? איך האָב די זכיה ניט געהאַט נעכטן פיל צו ריידן מיט אים, אזא גליק איז מיר שוין! קאַפּ ווייטיק באַ- קומען!

מ א ק ר י צ : דער פעטער? איך ווייס? אַ רב! איך האָב ווייניק וואָס דבורים מיט אזא אידן. נאָר די סעניאָריטאַ, אַ! מיט איר, מאַמאַ, מיט איר, מאַמאַ, אַ!

ב ר כ ה : אַ! אידא, די פריילן זיינע מיינסטו? אַ גאָלדן קינד, זי ווייזט אויס קלוג ווי דער טאָג.

מ א ק ר י צ : און שוין, ווי די זון אין פריילינג! ניט אזוי, דאָקטער? וואָס זאָגסטו? דו ביזט דאָך יא אַ מבין.

מ א ק ס : איך האָב שוין מיין מכינות אויסגענוצט.

ב ר כ ה : (קוקט אים אַן) געוויס האָסטו זיך ניט אָפּגענאַרט, אַ דאָרעלע באַ מיר אויסגע'מבינ'ט אַף מיר אזא יאָר!

מ א ק ר י צ : זאָלסט זיי געווען נעכטן ביידע אַנקוקן, מאַמאַ! אונז- דער דאָרא'ן מיט דער בת הרב. אַך איז זי שוין!

(ער גיט אַ שפּרונג אונטער)

ב ר כ ה : זאָלסט איר נאָר קיין גוט אויג ניט געבן! הערסט, מאַ- רין, דו קוקסט מיר צו שטאַרק.

מ א ק ר י צ : (ניט זיך אַ דריי אַף איין פוס, ניט אַ וואונק מיטן אויג צום דאָקטער און זאָגט) הע הע, מאַמאַ! (פויע) ווייסטו וואָס, מאַמאַ? הייס פראווען צוליב די געסט אַ מיטיק, אַ גוטן מיטיק! אזא ווי אין „סאָוואַי האַטעל“.

(ער כאַפּט אַ בענקל צווישן די פיס, זעצט זיך און פייפט אַ טאַנגאַ)

ב ר כ ה : (מיט אַ שמייכל) קוק עס נאָר אַן מיין סטודענט! וואָס אים ליגט אין קאַפּ, און וואָס דאָס האָט אין זינען. אַכילה און... (פויע) וועסט פרעסן, וועסט פרעסן! מאַשע פליקט שוין דאָרט אין קיך אַ פאַרל, אַ אינדיק מיט אַ אינדיטשקע.

מ א ק ר י צ : הא! גוט, פאַלאַבראַ, „אַל האַרנאַ“, מאַמאַ! אין אויוון צוגעבראַטן מיט קאַרטאָפליעס, איי האָב איך עס ליב.

(ער פייפט ווייטער)

ב ר כ ה : איך ווייס, אז דו האָסט דאָס ליב! הלואי וואָלסטו אזוי

ליב געהאט דאס לערנען.
מ א ק ס : ער לערנט, מאמא, ער לערנט! איך גלויב, אז אין מאר-
 סא וועט ער דורכקריכן...
ב ר כ ה : ער קריכט און קריכט און דערקריכט אלץ ניט.
מ א ק ס : ניין, מאמא! דאס יאָר וועט ער דורכגיין, ווערן אבאָד-
 גאָדאָ.
ב ר כ ה : שוין פיר יאָר אז ער גייט און גייט, פאָרט אַמאָל אונ-
 טער, צאָלט גוטע פור געלט און ער שטייט אלץ אַף איין אָרט.
מ א ק ס : מאמא! דו אויך שוין מיט מוסר? מיט דעם מעגסטו
 זיך פארלאָזן דאָכט זיך אפן פאפא.
ב ר כ ה : יא, זיך פארלאָזן אַף אים! אַ שיינער תכלית וואָלט גע-
 וואָרן פון דיר, ווען איך זאָל זיך פארלאָזן אַף אים. ער וואָלט
 פון דיר געמאכט, וואָס ער האָט געמאכט פון לעאָנען.
מ א ק ס : הא! דאָס ניט! נאָר דאָס ניט! גענוג, מאמא, איר האָט
 איינעם מפקיר געווען צום פערל.
ב ר כ ה : איך האָב מפקיר געווען? רייסט מיר דען ניט מוין
 הארץ, אז איך קוק אָן מיין לעאָנען, וואָס ס'איז פון אים גע-
 וואָרן? אַ פויער, אַ אירישער מוושיק! אָבער ס'איז מיט אים
 נאָר ניט צו מאַכן. אייער פאפא איז אן איינגע'עקשנ'טער איר-
 דעאליסט. ערד, ערד! דאָס איז באַ אים אַ הייליקטום, אַ פיקס
 אידעע.
מ א ק ס : אַן אָפגעשטאַרבענע אידעע, אַ טויטע זאך, די גאנצע
 קאָלאָניאַליזאציע איז אַ „פראקאס“, אלע קאָלאָניסטן פארלאָזן זי.
ב ר כ ה : ער איז אלט געבאָד, דאָס איינזאַמקייט האָט אַף אים
 געוויקט שלעכט... ס'איז מיט אים שווער אויסצוקומען.
מ א ק ס : אַ מענטש נאָך זעכציק — וואָס ווילט איר?
ב ר כ ה : אז איך וועל לעבן, וועלן מיר נאָך פטרן די ערד. מיר
 וועלן נאָך לעבן אין שטאָט, זיין מיט לייטן גלייך.
מ א ק ס : פאלאברא! די מאמא האָט רעכט, גענוג דרייסיק יאָר
 געפינסטערט אפן קאמפ פאר דער מיזעראַבלער ערד. קענט
 איר קויפן אַ שיינע הויז אין שטאָט ס'זאָל אריינטראָגן אַ גר-
 טע רענט, קויפן אַן אַ ויט אַ און זיין צוזאַמען מיט די
 קינדער.
מ א ק ס : (פייפט אויס) אַ, קע ביען! קע ביען! איך קען מאַנע-
 כירן אן אויטאָ, אַך וועלן מיר לעבן אַ טאָג! אַך וועלן מיר גר-
 ליאיען.
ב ר כ ה : ער איז שוין פאַרטיק, ווי חיימל דער קליינער! ער פאָרט
 שוין! וואָרט אַ ביסל, מ'דארף נאָך גענוג ארבעטן מיטן פאפא.
 ער איז דאָך ווי צוגעוואָקסן צו דער ערד, ניט אזוי גיך רייסט
 מען אים אַוועק.

מ א ק ס : אַן עלטערער מענטש! וואָס זשע, ס'איז פאר זיינע
 כחות, פאר זיינע געפילן? איר מאַמא, איר דארפט און מוזט
 טאָן וואָס מעגלעך...
מ א ק ס : מיר קענען זיך פארלאָזן אַף דער מאַמען. זי וועט
 עס אויספירן.
ב ר כ ה : מיט גאָטס הילף, און איר, קינדער, וועט געוויס אויך צו-
 העלפן, צוזאַמען וועלן מיר עס דורכפירן. נאָך „קאָסעטשע“
 וועלן מיר זיך ערנסט געמען דערצו. (אין טיר בלייבט שטיין מאַשע
 די קיד אידענע מיט אַן אויסגעשמירטן פנים און פעטע הענט, ווישט
 מיטן פארטוד די נאָז און שמירט זיך נאָך מער אויס).
מ א ק ס : באַלעבאָסטע, אפשר וואָלט איר זיך מטריח געווען אַף
 איין מינוט אין קיך אריין? איך קען זיך דאָך קיין עצה ניט
 געבן.
ב ר כ ה : קיין עצה ניט געבן? וואָס איז געשעען? וואָס פערלט
 דיר דאָרט, מאמא?
מ א ק ס : (ווישט די נאָז) פערלט מיר? חלילה! מיר פערלט נאָר
 ניט, נאָר דעם אינדיק מיט דער אינדיטשקע...
ב ר כ ה : וואָס איז מיטן אינדיק מיט דער אינדיטשקע? אַ שאלה
 אפשר? האָבן מיר דאָך אַ רב...
מ א ק ס : חלילה וחם! מער וואָלט מיר ניט געפערלט, אַ שאלה
 נאָר! אַזעלכע טייערע געסט! איך קען זיך נאָר קיין עצה ניט
 געבן מיט די העלדזלעך; אָנפילן זיי? און מיט וואָס?
 (זי ווישט באַזערט דעם נאָז)
ב ר כ ה : כי כי כי! אלטע מאַשא, מיין טרייע מאַשא
 (זי קלאַפט איר ליבער אין פלייצע)
מ א ק ס : אודאי בין איך טריי! איך האָב טאַקע צרות. מיט
 וואָס פילט מען אָן די העלדזלעך? גיי ווייס וואָס די געסט האָבן
 ליב? אַזעלכע טייערע געסט, אַזא סעניאָריטא, אַזא ליבינקע,
 אַזא שיינינקע, אַן אמת'ער בריליאַנט.
ב ר כ ה : געפערלט דיר שטרק די סעניאָריטא, מאַשא? ווער איז
 שענער, זי צי אונדזער דארא?
מ א ק ס : שענער? ווער קען דאָס זאָגן? דאָס זיינען צוויי ברי-
 ליאַנטן, צוויי בלומען און שוין.
ב ר כ ה : צוויי בריליאַנטן! טאַקע אזוי. נאָר באַ מיר און באַ מיין
 ברודער קענען אַזעלכע בריליאַנטן-מיידלעך אויסוואַקסן. (פויער)
 קום, מאַשא, איך וועל דיר שוין דאָרט אַן עצה געבן.
 (זי נעמט דעם פלעדערוויש און זיי ביידע פארלאָזן די שטוב)
מ א ק ס : טשע, דאָקטער, דו האָסט געהערט וואָס די מאַמא
 האָט געזאָגט?
מ א ק ס : וואָס האָט זי געזאָגט? וואָס?

מ א ר י ז : צוויי בריליאנטן, אה! האסט נישט געהערט? איין בריליאנט האסטו אויסגעכאפט, דעם צווייטן וועל איך כאפן.
מ א ק ס : ס'איז א ביסל צו געוואגט...
מ א ר י ז : געוואגט? וואס מיינסטו דערמיט?
מ א ק ס : איך מיינ, אז דו וועסט נישט כאפן, דו קענסט גיכער אויסכאפן א שווארצן סוף.
מ א ר י ז : וואס זשע, דו מיינסט איך בין אין די זאכן נישט אזא מאדים ווי דו? אז דו האסט געקענט אויסכאפן דאראן מיט די פינפאונצואנציק טויזנטער נדן, וועל איך די גרינע מיידל נישט...
מ א ק ס : כי כי כי! ס'גלוסט זיך צום לאכן, כי כי כי!..
מ א ר י ז : (בייז ווערנדיק) זע נאך ווי ער האט זיך צעלאכט, פונקט ווי א אידיאט, אידיאט, אידיאט!
מ א ק ס : כי כי כי
מ א ר י ז : דו מיינסט ווייל דו ביזט א דאקטער? בא דער מאמא באם פאפא ביזטו עס, אבער איך ווייס וויפיל ס'פעלן דיר נאך מאטעריעס פונם דריטן יאר.
מ א ק ס : הא? ווילסט אויסזאגן פונם דער?
מ א ר י ז : ווער וויל אויסזאגן? וואס, עס ארט מיד עפעס?
מ א ק ס : מאקאניר זיי אפילו ביז הונדערט מיט צוואנציק יאר, מיינ חלק ירושה בין איך דיר מוחל...
מ א ק ס : דו זידלסט שוין! וואס האב איך דען געזאגט?
מ א ר י ז : ער האט נאר נישט געזאגט? איך ווער פארברענט, פאר שרפ'עט און ער לאכט...
מ א ק ס : ווילסט הערן מיינ עצה?
מ א ר י ז : איך דארף נישט דיינע עצות, איך זאג דיר איך האב זי ליב...
מ א ק ס : אבער זיי נישט קיין חמור, הער מיד אויס, אינגל וואס דו ביזט!
מ א ר י ז : נו דו ביזט א חכם! זאג, זאג, חכם מיינער, וואס?
מ א ק ס : ס'איז א מיידל, פארשטייסטו מיד, א ברען, א פייער.
מ א ר י ז : אוראי א ברען, זי האט צוויי אויגן ווי צוויי ברענענדיקע שטערן, איך ווער פארברענט.
מ א ק ס : אבער לאז זיך ריידן, מענטש!
מ א ר י ז : נו רייד, וואס ווילסטו זאגן?
מ א ק ס : איך וויל דיר זאגן, דו זשארע נישט דאס פייער, קריך נישט אין די שטערן, ווייל דו וועסט פארברענט ווערן אף אש...
מ א ר י ז : ס'איז כדאי, כדאי! אך א מיידל, א מיידל!
מ א ק ס : היט זיך, מאריי, ס'איז א מיידל א ברען, ס'איז נישט אונדזערע בוענאס איירעסער קוקלעס, זי איז א רעוואלוציאנער!

נערקע, א פייער, דו האסט נישט געהערט, וואס זי האט נעכטן דערציילט?
מ א ר י ז : ניין, איך האב נישט געהערט, מיטן ערשטן פליק פון אירע אויגן האט זי מיד פאר'כשוף!ט, היפנאטיזירט, איך בין געזעסן ווי אין חלום.
מ א ק ס : האסט נישט געהערט? טאָ הער! זי איז אין דער זעלבסט-שוין געווען, בא די פאלשעוויקעס געדינט, זיך געשלאָגן מיט די דעניקנצעס, זיך גענאנגען נוקם זיין פאר איר געשענדעטער, גע'הרג'עטער מוטער, זי רייט גוט אפן פערד, האלט א ביקס אין האנט, מיט אזא מיידל דארף מען פארזיכטיק זיין.
מ א ר י ז : איך האב זי, איך האב זי... (פויזע) שא! שא! איך הער טריט, הער איר שטים, זי זינגט, זי קומט.
(ער כאפט דאס קעמל פון וועסטל קעשענע, דאס שפיגעלע, פארקעממט די פרי זור, כאפט א בורד פון ביכער שראנק, זעצט זיך באם טיש, פון אונטער דער טיר הערט זיך ווי אירא זינגט)
מ א ק ס : ביזט גוט אין דער ארבעט, מאריי, האלטסט דאך דעם בוך פארקערט!
מ א ר י ז : אד ווי איך בין צוטרעגן (ער דרייט איבער דאס בוך צוויי מאל און ס'קומט טאקע ארויס מיט'ן קאפ אראפ)
מ א ר י ז : }
מ א י ד א : } (קומען אריין פריילעך, האלטן בוקעטן פערד בלומען אין די הענט) בוענאס דיאס.
מ א ר י ז : זע נאך, איר זיצט און שטודירט נאך? מיר זוכן דאך אייך ארום.
מ א ק ס : וואו האט איר אנדז געזוכט, אין פעלד?
מ א י ד א : וואו דען זוכט מען דעם קאלאניסט, און נאך אין דער צייט פון שניט, אז נישט אין פעלד?
מ א ר י ז : מען זוכט שטענדיק צו טרעפן יעדן בא זיין ארבעט, דעם פעלד ארבעטער אין פעלד און דעם..
מ א י ד א : און דעם געלערנטן בא זיין סטודיום, ווילט איר זאגן, סעניאר! (זי בויגט זיך צו צום טיש און קוקט אין דעם בוך, נישט א שמיכל) א פארקערטע וועלט ארגענטינע!
מ א ק ס : וואס ווילט איר דערמיט זאגן, סעניאריטא?
מ א י ד א : איך זאג, אז ס'איז אלעס דא פארקערט, איז דאָרט איצט ווינטער פרעסט מען שניי, און דאָ שניידט מען די תבואה, קומט דאָרט דער שניט, איז דער סטודענט אין פעלד... און דאָ? אלעס איז קאפויר אפילו דאס לערנען ווייזט אויכעט אויס מיטן קאפ אראפ.
מ א ר י ז : דאס לערנען מיטן קאפ אראפ? א שיינער ווייז, פא-לאברא.

א י ד א : ס'איז ניט קיין ווייז, סעניאָר! אָט זעט ווי איר אליין האַלט דאָס פּוך מיטן קאָ אַראָפּ...

מ א ר י ז : ס'דרייט דאָס פנים צו דער זון.

מ א ק ס : (מיט אַ שמיכל) ס'איז טאַקע פון אייערן אַ רוישן שרייבער. (פּויע) זאָגט נאָר, סעניאָריטאַט, וואָס האָט איר פארא חידושים דאָרט אין פעלד געזען?

מ א ר י ז : חידושים אין פעלד! וואָס מ'קען דאָרט זען! האַלב געלע זאָנגען שאַקלען זיך און דער ווינט בלאָזט.

א י ד א : אזוי? דער ווינט בלאָזט?

מ א ר י ז : אלעס איז דאָרט עפעס אזוי איינאַרטיק, פארשטויבט, ניט אזוי, סעניאָריטאַט?

א י ד א : איך בין מיט אייך ניט איינשטימיק, סעניאָר! זעט אָט אַ די שיינע בלומען, וואָס איך האָב געפונען אין פעלד, היינט דאָס ברויט, די געלע זאָנגען, וואָס שאַקלען זיך, מ'דארף נאָר אַף אלץ קוקן מיט אנדערע אויגן.

ד א ר א : אונדזער אידא איז אַ גרויסע חסידה פון פעלדלעבן, זי קוקט און זעט אנדערש ווי איר. היט זיך מיט די רייד, סטור דענטן.

א י ד א : געוויס, באַ אייך האָט די געוואוינהייט אָפּגערויבט דאָס געפיל, אלעס קומט באַ אייך אויס באַנאַל, אזא גאָרטן, אזא סאָד מיט פרוכטן, אזויפיל בלומען!...

מ א ר י ז : דאָס בין איך מיט אייך איינשטימיק, סעניאָריטאַט! די געוואוינהייט שוואכט פיל אָפּ דעם עפעקט. דאָך גלויב איך, אז אין שטאַט איז פיל באַקוועמער ווי אין פעלד, און די פארקן זיינען פיל עסטעטישער.

א י ד א : פונם עסטעטישן שטאַנדפונקט דערט איר! נו דאַרפן מיר דאָך ערשט אנאַליזירן דאָס וואָרט וואָס דאָס הייסט! וואָס באַ איינעם איז עסטעטיש, קען באַם צווייטן הייסן אַנטיעס-טעטיש.

מ א ר י ז : אַף קיין פאַל, סעניאָריטאַט! וואָס איז אין דער ווירקד לעכקייט עסטעטיש, מוז איטלעכער מודה זיין אז ס'איז שייך. דאָס קענט איר אין זיך אליין איבערצייגן.

א י ד א : אַ דאַנק, סעניאָר! דאָס איז דער ערשטער קאָמפלימענט מיינער אפן היגן באָדן. מעג איך אָנגרייטן אַ הפישן זאק פאר דעם?

ד א ר א : אַ! אַף דעם זיינען זיי נאָר ניט קאַרג אונדזערע קאַ-וואלירן! מ'דארף נאָר קענען דערקענען וועלכער ס'מיינט ערנסט.

מ א ר י ז : ערנסט, ערנסט! פון מיינ טיפסטער נשמה, דאָס איז ניט בלויז געזאָגט.

א י ד א : אזוי, נשמה! פון דער טיפסטער נשמה! ווייזט אויס אז מ'איז שוין קלאָר מיט דעם נשמה פראָבלעם? און באַ אונדז וויל מען עס נאָר אינגאנצן אַנולירן.

ד א ר א : זעט נאָר וואו איר זענט פארקראַכן! איידער האָבן צו טאָן מיט נשמה, אַ זאך וואָס קיינער האָט ניט געזען, זאָלן מיר בעסער ריידן פון די פערד וועלכע מיר האָבן אַיצט יאָ גע-זען.

מ א ר י ז : (אַ פליעסע מיט די הענט) איך אַפלאָדיר דיך שוועס-טער, אַ שיינער ווייז.

א י ד א : ס'איז ניט קיין ווייז, מיר האָבן ערשט באַקוקט אייערע פערד אין פעלד, איך וואָלט טאַקע אַ בעלז געווען זיך דורכ-רייסן אַ ביסל.

מ א ר י ז : אַ דאָס איז שייך, אַ דאָס איז גרויסאַרטיק! איך-באַגלייט אייך וואוהין איר ווילט, וועט איר מיר דערלויבן, סע-ניאָריטאַט?

מ א ק ס : וואָס זשע, דו וולסט זיין אדם הראשון אין גן עדן? מירן אויך פאָרן.

מ א ר י ז : (ניט אַף אים אַ זייטיקן קוק) ווייסט איר וועלכער פערד ס'איז איר געפעלן? דער „טוביאַנאָ“, לעאָנס טוביאַנאָ!

א י ד א : ווי אזוי רופט איר אים, דעם רויט-ווייס געפלעקטן פערד? טוביאַנאָ? און ער איז לעאָנס? דארף מען דאָך בעטן באַ אים דעם פערד!

מ א ק ס : געוויס דארף מען אים פרעגן, ער איז דאָך כמעט דער גאַנצער קאַלאָניסט דאָ אין טשאַקער.

א י ד א : איך וועל גיין צו אים, ער איז אפן הויף, ער שפאַנט די מאַשין צו שניידן דעם ווייז.

(ס'הערט זיך רוישן אַן אויטאָ, אין סיר באַווייזט זיך דאָן כאַליעוו אָנגעטון אין אַ ווייסן וועגמאַנטל)

מ א ק ס : הא! אַ גאַסט אַ גאַסט! דאָן כאַליעוו, ס'וועט עפעס פנר'ן אין וואַלד.

מ א ר י ז : קאַמאָ לע ווא. דאָן קאַראַנטשאַ! דערשמעקט אַ פני-רה אָנגעפלוויגן, הא! אַף וועמענס קבר געפאלן, דאָן שיילאָקא, דאָן כאַליעוו וויל איך זאָגן כאַ! כאַ! כאַ!

ד א ר א : כ אַ ל י ע וו : (רייבט זיך די הענט איינס אין אנדערן, שמיכלט) געטראַפן, אַפּאָגאָדאָ, פאַלאַבראַ געטראַפן, ווי מיט אַ האַרטער פאדעשווע איבערן הוילן.... אַ גוטער פנר, אַ פעטער, הונדערט פופציק העקטאַר נעכטן-עסקריטואירט... נאָט זעט

(ער שלעפט ארויס אַ פאַפיר פון כוויס קעשענע און ווייזט)

ד א ר א : אַנו, לייענט איבער ווער איז דער אומגליקלעכער קרפן?

וואס איז אין אייערע נעגל אריינגעפאלן?
ד א י כ א ל : הא! דו, דארעלע? דו ווייסט דאך אז איך קען
 נישט דאס מין לייענען, שרייבן, אבער וואס איז שייך נעגל,
 צוועקלעך פלעקלעך... ס'איז געשעפט און שוין...
מ א ק ס : אבער טשעקן קענט איר שרייבן? הא! הא! דאס איז
 דאס בעסטע שרייבעכץ, דאן באליעו, פאלאברא, דאס בעסטע.
 הלואי וואלט איך עס געקענט!
מ א ר י ז : ס'איז נאך ווינציק, וואס מ'קען טשעקן אונטערשרייבן
 מ'דארף אויך האבן א נאז פון א היענע, אַנצושמעקן די נבלה,
 א שנאבל פון א קארנאנטשאַ אױסצופיקן יענעם דעם מארד פון
 קאפ.
 „אוועק נעגראס“, איר שווארצע פויגל, מיין טייערער אבא-
ד א י כ א ל : דעם בעסטן חלק פון דער נבלה פרעסן אויף די
 גארדא.
ד א ר א : זעט נאך, איר ווילט זיך נאך צוקריגן?
מ א ק ס : זיי רואיק דארעלע, זיי וועלן זיך נישט צוקריגן, ס'מאכט
 זיך ס'כאפט זיך אמאל ארויס א ווארט אמת פון מויל... וואס
 קען מען זיך העלפן?
ד א י כ א ל : (פרייער, רייכט די הענט) נו טאקע א קלוג ווארט
 געזאגט: ס'כאפט זיך אמאל ארויס דער אלטער ווארעם, דער
 אמת, אבער ווער הערט אים. איך וועל נאך מיט דיר, מאריין,
 אמאל מאכן געשעפט, דו אבאגאדא און איך, איי וועלן מיר
 ציען א דראטווע...
א י ד א : א טשיקאווע זאך. עס כאפט זיך אמאל ארויס דער
 אמת, זאגט דער דאקטאר, ווייזט אויס, אז ער איז פאראן, ער
 איז דא. און אונדזערע דאקטוירים וואס האבן טויזנטער אוטא-
 פסיעס געמאכט באהויפטן, אז אזא געגנשטאנד, דער מין אמת,
 איז נאך אינם מענטשן נישטא.
ד א י כ א ל : (דרייט זיך אויס צו אידאן, עפנט אויף א פאר
 אויגן און קוקט זי אז — שטורקעט דעם דאקטער) טשע, פלעקלעך!
 גאלדענע פלעקלעך שיטן זיך איר פונם מויל. ווער איז זי דאס?
 אד שייין! א שייין קינד, ווי איך בין א איד!
מ א ר י ז : (גייט זיך א הויב אויף פונם בענקל) קוקט נאך אהער, דאן
 באליעו, אהער צו מיר. ס'קען אייך נאך קאליע ווערן די
 ראיה, איך וויל זיך נישט קריגן מיט אזא סוחר ווי איר, וואס
 האט אזוי פיל געשעפטן... און ווי וועט איר נישט מאכן א פאר
 באנקראטן, א פאר שריפות, מיר אבאגאדאס דארפן אייך האבן,
 מיר ביידע דארפן זיין גוטע פריינט. דאן באליעו, גיט א האנט.
 (זיי דערנאנטן זיך ביידע די הענט)

ד א י כ א ל י ע ו ו : א! איך האב זיך שוין פאררעדט (ער נעמט
 ארויס דעם זיינער, גיט א קוק) מ'דארף זען די אלטע און
 פארו; געשעפט איז געשעפט. (ער ווארפט א גנב'ישן בליק צו
 אידאן) צום ווידערזען, קינדער!
 (ער פארלאזט דעם זאך)
א י ד א : ווער איז דער צעטרעגנער אינדרווייך?
מ א ר י ז : א טונקעלער נפש.
מ א ק ס : א געוועזענער קליינשטעטלדיקער שוסטער.
א י ד א : א שוסטער איז נישט קיין טונקעלער, יעדער בעל מלאכה
 איז נאך ליכטיקער פון...
מ א ר י ז : ס'איז א מיאוסער שילאק, א קארנאנטשאַ, דער-
 שמעקט ער א געפאלענעם, פליט ער פאלד אן און נעמט זיך
 פיקן בא יענעם דעם מארד פון ער מאכט אים פאר א נבלה.
 ער האט שוין א פאר קאלאניסטן אויפגעפרעסן מיט זייער ערד
 און ביינער.
ד א ר א : מיר האבן אים אלע פיינט, ווער שמועסט לעצן קען
 אים גאר נישט אַנקוקן... ער גנב'עט זיך אריין אין שטוב ווען
 ער איז נישטא, ער רעכנט זיך מיט דער מאמען שטיקלעך
 פאסיגאנאס. (אין טיר בלייבט שטיין לעצן אנגעטאן אין א בלויען
 ארבעט-אנצוג, א שטרויענעם קאפעליש מיט ברייטע זוימען, ווייסע
 שטעקשיר, א שווארצע פאטשיילע, און א לאנגע בייטש אין האנט. אלע
 פליעסען אויס מיט די הענט און שרייען) לעצן! לעצן!
מ א ר י ז : אז מ'רעדט פון א מלאך קומט דער גלח, מיר האבן
 ערשט גערעדט פון דיר.
ל ע א י : גערעדט? אודאי! ריידן איז אויך אן ארבעט!
 (אין טיר, לינקס בלייבט שטיין דער רב מיט'ן טלית איבער די אקסלען און
 דער יארמעלע אויפ'ן קאפ, מיט אז ארויפגעקאטשעטן ארבל פון דער לינקער
 האנט)
ר ב : (באקוקט זיי) וואס איז דא פאר א ליארם, קינדער? איך
 האב זיך דערשראקן, נישט געקענט אפלייגן טלית און תפילין.
 (ער דערוועט געאנען) ווער איז דער יונגערמאן?
ל ע א י : איר דערקענט מיר נישט, פעטער? איך האב דאך אייך
 דער ערשטער נעכטן בא דער באן דערווארט!
ר ב : (קוקט זיך צו) אה! לייבוש? האב איך קיין טעות נישט?
ל ע א י : יא, פעטער, לייבוש, נאכן זיידן רבי לייבוש דער רב,
 און דא לעצן.
ר ב : יא, לייבוש, טאקע איך דערקען דיר ערשט, אבער די קליי-
 דער? נעכטן ביזטו געווען...
ל ע א י : פעטער, דאס זיינען די בגדי כהונה, איך גיי איצט אין
 בית המקדש בא דער עבודה.

ר ב : דו ווילסט זיך וויצלען מיטן פעטער? איך קען עס דיר פאר-
גינען.

ד א ר א : ס'איז נישט קיין ווייץ, פעטער, ער גייט ארבעטן אין
פעלד, טוט ער אן ארבעטס קליידער.

ל ע א : פלויע בגדים, פון סאמע תכלת, ווי אמאל דער כהן אין
בית המקדש, בא דער עבודה.

ר ב : ריכטיג, א בית המקדש, א נוח השלום! (פויווע) איז וואס
פאר אן ארבעט איז איצט אין פעלד?

א י ד א : ער גייט אנפאנגען שניידן דעם ווייץ.

ר ב : ריכטיק! גערעכט כ'לעבן! די וועלט שטייט על התורה ועל
העבודה, א גרויסן אמת האסטו געזאגט, מיין טייערער ליבבוש, דו
גייסט טאן די עבודה.

ל ע א : א פריילעכע ארבעט, פעטער, א זיסע ארבעט, ניי ברויט.

ר ב : נאך א טייערן, ריכטיקן אמת ארויסגעזאגט! מאכן שהחיינו.
מירן היינט מאכן שהחיינו.

(ער ציט אויף די אויגן) אט א די שהחיינו איז די ריכטי-
קע, די הייליקסטע, גיב מיר דיין האנט, ליבבוש, איך וויל זי
דריקן.

ל ע א : מיין האנט איז נישט ריין, אויסגעשמירט, פעטער!

ר ב : דיין האנט איז נישט ריין? חלילה! די האנט פונם מלוח, פונם
הענדלער און טענדלער, אט א די האנט איז נישט ריין, אפער
דיין האנט, די ארבעט-האנט?

מ א ר י : (פארבייסט מיט די ליפן פאר קנאה) פעטער, ער איז א
מאקאניאדאר, ער מאכט נישט שהחיינו, ער מאכט נישט קיין
ברכה גלייך מיט אונדז, ער דאוונט נישט.

ר ב : ער דאוונט נישט?

מ א ק ס : מיר זיינען פרייע מענטשן, פעטער, מיר זיינען אין
דער פרייהייט געבוירן!

ל ע א : מיר זיינען אפער אויך פריי פון פאראורטיילן, מיר אכטן
און שווינען יענעם מיינונג, יענעם פירונג, מיר רעספעקטירן
אונדזער רעליגיע, מיר האבן ליב אונדזער פאלק.

ר ב : (באניסטערט) מיין קינד! מיין טייערער ליבבוש, מיין טאטע
לייבוש! (ער נעמט אים ארום מיט ביידע הענט) ווי גרויס און
שטארק איז דער אמת, וואס דו האסט ארויסגעזאגט אפשר
אומפאוואוסטניקערייד, קינדער מיינע, מיין שוועסטער
ברכה'ס קינדער, רבי לייבוש דעם רב'ס אייניקלעך, געלויבט
איז גאט, וואס איך האב אין אייך געפונען וואס איך האב גע-
גארט צו געפינען... און וואס דאס רוב פון אונדזער פאלק זאל
כאטש זיך אין דעם געפינען, דרייסיק יאר גלות, דרייסיק יאר
בין איך אף דער רבנות שטול געזעסן, על התורה ועל התפלה.

דאס שטעל האט געלערנט און געדאוונט. ווען ס'האט די מנפה
אויסגעבראכן, ווען דער הימל איז פינצטער געווארן און דער
שווארצער שטערן האט זיך אף די אידישע קהלות געלאזט,
האט זיך ארויסגעוויזן, אז ס'האט געפעלט צו דער תורה
ותפלה דאס ריכטיקע, די עבודה... ארבעט, ארבעט! ימים
בלוט, טייכן טרערן האבן דעם פעלער געשוויינקט, געוואשן;
פערג מיט הרונים, אומשולדיקע עופ'לעך, מאמעס מיט קינד-
דער, זקנים און זקנות זיינען מיטן מיסט אין פעלד געוואל-
גערט געווארן. נאך פאר דעם איינציקן חטא: עבודה! נישט גע-
ארבעט געגעסן ברויט און נישט געארבעט געמאכט שהחיינו אף
די נייע פירות וואס פרעמדע הענט האבן פארפלאנצט. גע-
דאוונט, געבענטשט, געגעבן א שבת צו זיין ליבן נאמען פאר
דער מחיה וכלכלה, וואס פ ר ע מ ד ע הענט האבן ארויס-
געצויגן פון דער מוטער ערד. און אט דעם גרויסן גלות-חטא,
אט א די שטארקע עבירה זענט איר קאלאניסטן מתקן, איר
זענט זי מכפר, איר טוט תפלה פארן גאנצן פאלק ישראל, איר
דאוונט! איר ד א ו ו נ ט ! איר שוויינקט אפ מיט אייער
שוויים זייער שאנדע, זייער זינד, איר גייט אין גרויסן בית-
המקדש פון דער וועלט טאן די עבודה; אט א דער שיינער,
פרייער, ליכטיקער בית המקדש, דער בית המקדש פון גאנצן
יקום; נעמט מיר, קינדער, איך גיי מיט אייך אין אייער בית
המקדש, לערנט מיר די הייליקסטע נוצלעכסטע עבודה — די
ערד ארבעט! דארט אין אייער טעמפל, אין דער פרייער נא-
טור וועל איך מתודה זיין מיינע גלות זינד און די זינד פון
מיין פאלק, די זינדיקע דרייסיק יאר פון מיין רבנות'שאפט.
א שלעכטער, א בלינדער פאסטוך בין איך געווען, האב נישט גע-
זען מיט וואס פאר א שפייז מיינע ארעמע שעפעלעך ווערן
געשפיזט און זיי זיינען אומגעקומען אומגעבראכט געווארן.
(ער טראגט צו אן עק טלית און ווישט זיך די אויגן) איך גיי מיט
דיר, מיין טייערער לעבן, ארבעטן אין פעלד, איך גיי!

(פארהאנג)

צווייטער אקט

(די זעלבע אויסשטאטונג וואס אין ערשטן אקט. פארנאכט. דורך דער גלעזערנער טיר זעט זיך דער זונען אונטערגאנג)

ישראל: (וועט כאטש טיש, די בריקן אף דער גאז, רעכנט איבער איר ניקע חשבונות, קוקט אין א קליין ביכעלע, צייכנט ציפערן און ציט דעם שטערן).

ברכה: (וועט אין ווייניגסטנס, די הענט אף דער ברוסט, ווארפט אלע וויילע א ביזן בליק צו ישראל און פארבייט מיט די ליפן; ס'איז קענטיק, אז זי האט זיך ערשט נאר וואס מיט אים געאמפערט).

ברכה: נו, האסט שוין אויסגע'חשבונט? וויפיל דאס דארף רעכענען!

ישראל: (קרימט איר נאך) וויפיל דאס דארף רעכענען! דו מיינסט ס'איז דאס קויטיקע גרעט דיינס? ס'איז דאך א חשובן פון ברויט, א גאנץ קיילעכדיק יאָר פראצע; פאָדעם, זעק, דרע-שן; היינט דער אלמאסען; אוי דער קרעמער, דער קרעמער; און דאס פראצענט קאנטריבוציע און נאך און נאך...

ברכה: דו הויפטסט מיר ווייטער אָן מיט דיין נאָך און נאָך? איך גלויב אז נאך אלע דיינע נאָכן, פלייבט נאך אף...

ישראל: איך גלויב? איז נאך ווינציק! ס'איז חשוב, מ'דארף גוט באַרעכענען, זען צי ס'סטייעט אף... איך בין ניט קיין סוחר דרייער וואָס ווען ער האָט ניט זיינס, האָט ער יענעמס!

ברכה: הלואי וואָלסטו א סוחר געווען, וואָלט איך ניט געווען אָפגעפינצטערט אזוי ביטער מיינע יאָרן.

ישראל: דו רעגסט מיר ווידער אַמאָל אויף, ברכה? מ'דארף דאך עפעס בושע אויך פארמאָגן!

ברכה: בושע? דאכט זיך איך האָב זי איבערגענוג. איך בין פארשעמט פון גאט און פון לייט.

ישראל: (נעמט אַראָפּ די בריקן פון גאז, הויבט זיך אויף און גייט צו צו איר, לייגט ארויף די הענט אף איר אַקסל) קוק מיר אין די אויגן אריין, ברכה, זאָג! דו ביזט פארשעמט? און נאך פון

גאט און פון לייט? און דו שעמסט זיך גאָר ניט זאָגן דאָס?
ברכה: פארשעמט! פארשעמט! אלע ווינען מיר פארשעמט, דו, איך און אויך אונדזערע קינדער.

ישראל: אָבער אום גאָטס ווילן! דו רעדסט דאך ווי פונם זי-נען.

ברכה: דו מיט דיין משוגענער אידייע, מיט דיין עקשנות'דיקע פעלד לעבן, דו ביזט טאקע באלד פונם זינען גערירט און מיר גלייך אלע בזיונות...

ישראל: איר לייזט בושות, בזיונות? איך פארשטיי עס ניט, דו רעדסט פון וועג, ברכה!

ברכה: דו ווייסט ניט גאָס דו רעדסט, דו ביזט אלט, און דאָס איינזאמקייט אין פעלד האָט דיר כמעט דיין זינען גערויבט.

ישראל: אלט בין איך טאקע, אָבער מיין פארשטאנד איז, דאָך קען גאָט, ניט אלט.

ברכה: אז מ'ווערט אלט, איז מען לויט פארנאנטוואָרטלעך פאר גאָר ניט.

ישראל: ווילסט מיר אפשר פאר אן עובר בטל מאַכן? פאר ניט קיין פארנאנטוואָרטלעכע בריה?

ברכה: ווער זאָגט עס? איך זאָג נאָר, אז אן אלטער מענטש איז ניט פארנאנטוואָרטלעך פאר זיינע מעשים.

ישראל: (ניט ויד א צי איז דער קעגן) פאר מיינע מעשים האָב איך קיין מורא ניט! איך האָב קיינעם קיין ביזן ניט געטאָן.

ברכה: (פארקרימט דאס מויל) און וואָס פאר א גוטס האָסטו גע-טאָן?... דרייסיק יאָר, אז מיר אַרבעטן אזוי ווי די בהמות אין פעלד, ווער קען אונדז, ווער ווייסט אונדז? איך שעם מיר מיין פנים ארויסצואווייזן, א פויערטע, א מוזשיצקע!

ישראל: שעמסט זיך דערמיט? מיט דרייסיק יאָר אַרנטלעך לעבן? א בושע איז גנבענען, ראבעווען, אָנזעצן, אָפגולענען יע-נעמט פראצע, אָבער דו, מיר? מיר קאָלאָניסטן?

ברכה: די בהמה אין פעלד קען זיך אויך דערמיט גרויסן...

ישראל: איז דער פעלד אַרבעטער בא דיר אף דער זעלבער שטופע מיט דער בהמה? פון ווען אָן איז דאָס בא דיר געוואָרן? דו פלעגסט דאך זיך רעכענען פאר דער ערעלסטער און גליק-לעכסטער?

ברכה: ווייל דו האָסט מיר פאר'בהמה'ט, בין איך עס געוואָרן. אָבער די בהמה אין פעלד זוכט אויך איר באַקוועמלעכקייט, וואָס בעסערע פאָשע און א רוהיקן באַקוועמען געלענער.

ישראל: און וואָס פעלט דיר דען צו דיין באַקוועמלעכקייט? מיין גאָט! דו זינדקסט, ברכה!

ברכה: איך זינדיק טאקע, איך זינדיק! איך זינדק אַנטקעגן

מיון לעבן און אנטקעגן דאס לעבן פון מיינע קינדער. מיר האבן
אונדזער לעבן ווי אין קארטן פארשפילט אין אן איינזאמען
מדבר גע'פטר'ט, אלט געווארן אומזיסט און אומנישט.

י ש ר א ל : (הויבט אן אומלויפן איבערן שטוב, פאכט מיט די הענט) אומ-
זיסט? אומזיסט? ווי קען זיך גאר א מויל עפענען דערצו? א
שטוב א פאלאץ, א גארטען א סאך, בהמות, עופות, כל טוב,
און אזא ברייטע, שיינע, רחבות'דיקע פערל! אין אזא פרייע,
ליבהארציקע מדינה (ער קוקט ארויס דורך דער טיר צום פערל) מיון
גאט! וואס איז מיט דער אידענע געווארן?

ב ר כ ה : דער באזשע פערד האט דאס זעלבע ברייטע רחבות-
דיקע פערל גלייך ווי דו.

י ש ר א ל : (בלייבט שטיין אין מיטן שטוב, טראכט א וויילע, גיט זיך א
נעט אויס די בארד און לאזט ארויס א געמאכטן געלעכטען) כי-כי-כי!
א קאמערדיע בנאמנות! זי גלייכט מיך שוין צום פערד, כי-כי,
א פערד, א פערד! ישראל דער פערד! דער סיווע פערד! דער
אלטער פערד, דער אינוואליד, דער עובר בטל... כי-כי-כי!

ב ר כ ה : וואס זשע האסטו זיך צעלאכט? צו וועמען דען זאל איך
דיך גלייכן, אז ניט צום באזשע פערד? דו וועסט זיך אפשר
גלייכן צום הער צאצקין? אויך געווען אזא משוגענער ווי דו,
געקאלאניסטעוועט, אבער קוק אים איצט אן! ער לעבט אין
שטאט, האט א נאמען צווישן מענטשן, איז פרעזידענט דאָרט
אין פקור חולים און אלע קינדער געלערנטע, א זון א דאָקטער,
א טאכטער פראָפעסאָר דע פיאנא.

י ש ר א ל : צאצקין האט געהאט א טאטן א בעל עגלה, מאכט ער
דעם זון פאר א דאָקטאר ער זאל אים באשיינען, אָבער דו
האסט געהאט א טאטן א רב!

ב ר כ ה : יחוס אבות איז אפן בית הקברות, דאָ קוקט מען ניט
דאָרויף.

י ש ר א ל : נו האסט דיר דאָך שוין אויך א דאָקטער פאר דיין
טאכטער געקויפט, א יחוס, דו ווייסט ווער זיין טאטע איז גע-
ווען? ער טראָגט דאָך דער מוטערס נאָמען! און דיין מייזניקל
איז דאָך שוין באלד אַבאָגאָדאָ!

ב ר כ ה : דער מוטערס נאָמען! דער מוטערס נאָמען! וואָס זשע
מיינסטו ער איז פון א שטיין געבוירן? מ'זאל זיך וועלן גרייב
לען אין יחוס, ווייס איך ניט... מ'קוקט היינט ניט דאָרויף.

י ש ר א ל : נו איז דאָך גוט! האסט נט געקוקט און האסט! אי אן
אדוואָקאט אי א דאָקטער.

ב ר כ ה : איז עס אפשר אין דיין זכות געשעען? איך ווייס, איך
ווייס, אפילו דאָס איינע שטיקל פאָרגעניגן פאָרגינסט מיר
אויך ניט; דו וואָלסט געקענט באשטיין, אז מאַרץ זאל א פויר

ער זיין גלייך מיט לעאָנען, הערסט! קיין כפרה וועסטו ניט
האָבן פאר אים און פאר אונדזער גאנצן לעבן און שוין;

(זי הויבט זיך אויף, לאזט זיך צו צום טיר, ווישט זיך די אויגן פון טרערן.
ס'קומט איר אנטקעגן דער רב, זיין פנים איז אפגעכרענט פון דער זון, מיט
שטיוול אין א ברייטן קאפּעליוש. ער דערזעט ברכה'ן פארוויינט. ישראל פאר
רויכער דערווייג די ליוקע.)

ב ר כ ה : דו וויינסט, שוועסטער, איז עפעס חלילה געשען?
ב ר כ ה : געשען, געשען, שוין לאנג געשען!
ב ר כ ה : וואָס איז געשען, וואָס?
ב ר כ ה : ס'איז גאר נישט געשען. ס'איז א געשעעניש פון צוריק
מיט דרייסיק יאָר.

ב ר כ ה : מיט דרייסיק יאָר? וואָס הייסט? וואָס זשע וויינסטו איצט?
ב ר כ ה : איך וויין אַף מיין פינצטער מזל, וויין איך.
ב ר כ ה : עפעס רעדסטו מיר מיט רמזים, וואָס איז דאָ?
י ש ר א ל : (ציענדיק די ליוקע און לאזנדיק כוואליעס רויך) זי האָט
חרטה אפן שידוך, אפן שידוך האָט זי חרטה.

ב ר כ ה : אפן שידוך מיטן דאָקטער? וואָס זשע, ניט אויסגעהאלטן
דעם עקזאמען, ניט געענדיקט? איך האָב עס שוין לאנג בא-
מערקט... ווען איז אָנגעקומען די ידיעה.

ב ר כ ה : (מיט א געלעכטער) איי, ברודער, ביזטו נאָך גרין.
ב ר כ ה : אין דריי מאָנאט צייט ווילסטו איך זאל אינגאנצן געל ווערן?
מיר דאכט זיך, אז ס'איז פאר מיר דערווייג גענוג!

(ער קוקט זיך אַף די שטיוול, ציט די כאליעוועס)

ב ר כ ה : גענוג, שוין איפער גענוג! הלואי וואָלסטו דאָס אויך ניט
געווען, ס'איז א קליינער כבוד פאר מיר וואָס דו ארבעטסט
אין פערל, אָנגעטאן שטיוואלעס ווי א בעל עגלה, אָבער א גריי-
נער ביזטו מיט אלע פיטשעווקעס.

ב ר כ ה : דהיינו מיט וואָס? איך בין זיך געקומען לערנען, אדרבה,
לערן מיר.

ב ר כ ה : פארצי, ברודער, איך וויל דיר ניט לערנען, איך זאל
דיר לערנען? איך זאָג עס נאָר אנטקעגן דעם, דו ניסט דיר א
זאָג, עקזאמען, ענדיקן, האָסט שוין לאנג באמערקט, וואָס האָסט-
טו באמערקט? וואָס ווייסטו דארין?

ב ר כ ה : איך ווייס? דער עיקר איז דאָך דאָס ענדיקן, די סמיכה
ארויסנעמען.

ב ר כ ה : כי-כי-כי! די סמיכה ארויסנעמען! דו מיינסט ס'איז א
יונגער רב'ל וואָס קומט צום טאטן נאָך סמיכה, און האָט נע-
בעך פאָרגעסן א טור, אָדער א שך, א בח? כי-כי-כי.

י ש ר א ל : אה! אפי זי לאכט שוין! אויס כמארע אויס רעגן, נע-

לויבט איז גאט! מיר נויטיקן זיך טאקע איצט אין שיינעם ווע-
טער, מירן קענען צונויפלויגן די פאשע אה ווינטער.
ב ר כ ה : (כיוו ווערנדיק) קוק עס אן, דעם פערד, דעם אקס מי-
נעם, ער זארגט זיך פאר דער פאשע, פאר די אַנימאַלעס גי-
כער ווי פאר'ן ווייב און קינד!
ר ב : עפעס גייט עס צווישן אייך אה קידער ווידער. איך פאר-
שטיי אייך ניט, אַט לאַכסטו אַט וויינסטו, און וואָס האָט עס
צו טאָן מיטן שידוך? מיטן דאָקטער?
י ש ר א ל : זי באַקלאַגט דעם שידוך וואָס רבי לייבש דער רב
האָט צוריק מיט דרייסיק יאָר מיט א י ר געטאָן... אַט נעם
שוואַגער ארויס דיין רבניש געצייג, פראווע צו צוועלף שורות
און פטור, כייכייכ! פראווע א גט'ל, רב!
ב ר כ ה : ער וועט נאָך משוגע ווערן! אה מיין אידישקייט, ער
וועט אראָפּ פון זינען. דרייסיק יאָר אין דער ווילדעניש, וואָס
איז דער חרוש? וואָס איז דער וואונדער? טפּו זאָל עס ווערן!
(זי לויפט ארויס פון שטוב, דער רב נעמט א ספר פון ביבליאטעק, זעצט
זיך באַם טיש אַנטקעגן ישראל. ביידע שווייגן).
י ש ר א ל : (קוקט צו דער טיר, וואו ברכה איז פארשוואונדן, פאררוי-
כערט די ליוקע און שווייגט).
ר ב : (ניט א זיפּ) שלום בית! ווען דאָס פעלט, וואָס בלייבט?
י ש ר א ל : אַוועק דער שלום, אויסגערוינען דער פרידן, און מיט
אים ברעכט די פריק, זי פאלט, זי פאלט (ער ניט א שפיי)
ר ב : שוין לאַנג איז דעם? וואָס איז די סבה?
י ש ר א ל : די סבה? קראַנק און שוין!
ר ב : קראַנק זאָנסטו? ברכה קראַנק? פרעגט מען א דאָקטער!
י ש ר א ל : קיין דאָקטער קען דערצו ניט העלפן, ס'איז אין בלוט
א פנים, אַזא געבורט.
ר ב : (ניט א טרייסל מיט די הענט) מיר זיינען א געזונטע פאַמיליע.
דער טאַטע ע"ה איז זעכציק יאָר אה דער רבנות שטול געזעסן.
י ש ר א ל : אה דער רבנן שטול, אָבער ניט אפן פלוג! אה אלע
שטולן קענען מיר זיצן: אה די קאטעדרעס אין די אוניווערזי-
טעטן, אה די בענק אין די קלייטן, אין די שיינקען, אָבער ניט
אפן אַקעראיזן אין פעלד.
ר ב : אה דאָס מיינסטו? דעם גלות, דעם גלות? איז זי דאָך ניט
קראַנק! איז דאָך קראַנק דאָס אידישע פאַלק. אָבער איך בין
ניט מסכים דערצו! ס'איז ניט ריכטיק.
י ש ר א ל : דו ביזט ניט מסכים? מ'דארף דען די הסכמה פון א
רב, ווען די פאַקטען שטייען פאר די אויגן און שרייען: דאָס
אידישע פאַלק פארמאָגט ניט קיין ליבע צו דער ערד ארבעט?...
ר ב : פאַקטן שרייען? איך הער ניט זייער קול, אַוואו שרייען זיי?

איך זע מעשים, איך זע, אז פון א מדבר שממה, האָט איר אירן
פון דער „טשערטא" א גן עדן געמאַכט. פעלדער וואָס האָבן
געווילדעוועט פון ששת ימי בראשית אָן, האָבן אידישע הענט
אין א בליענדיקן גאָרטן פארוואַנדלט.
י ש ר א ל : האָסט געזען? אַזוי האָסטו געזען? דאָס אויג איז
שטאַרק, ס'זעטיקט דעם מענטשן אה גיך, ס'פארמאָגט אָבער
אלע אנדערע חושים אונטער זיך, דער שכל, דער אויער, טרעטן
אים אָפּ דעם וועג.
ר ב : עפעס רעדסטו מיר גאָר ווי פון א פילאָזאָפישן בוך אחים!
דאָס פעלד ארבעט האָט עס פיינט, דאָס בוך מיטן אַקעראיזן
קענען ניט שטימען.
י ש ר א ל : נו טאקע אַזוי, זיי קענען ניט שטימען! איז געקומען
דאָס בוך און ארויסגעקלאַפט דעם אַקער פון האַנט. א סך פון
אונדזער יוגנט האָסטו געפונען אה די פעלדער? ברכה וויל
א דאָקטער, אן אַדוואָקאַט, זי ציט צוריק אין שטאָט. ס'איז
בלוט, בלוט! דאָס איז אין בלוט און פטור.
ר ב : (ניט זיך א הויב אויף פון פלאץ, גייט איבער דער שטוב אהין און
צוריק, די הענט אפן הארצן) בלוט, בלוט! טייכן בלוט, ימים
מיט טרערן האָבן מיר דערפאר באַצאָלט (ער צעלאָזט די הענט
אין דער ברייט) גלות! גלות! ס'איז דיין אויפטו, דו האָסט
אונדז דעם שענדלעכן וועג געגעבן (ער הויבט אויף די הענט
מיט די אויגן צום הימל) גאָט פון ישראל, קער אום דיין
פאַלק ישראל אפן גלייכוועג, צום וועג פון זייערע אבות.
ל י נ ד א : (מיט א טעלעגראַמע אין האַנט) פאַטראָן! פאַטראָן! א
טעלעגראַמע, געוויס פון מאָריצעלען, פונם דאָקטער.
י ש ר א ל :
(נעמט צו די טעלעגראַמע, עפנט זי ניט אויף און לייגט זי אַוועק
אין א זייט). קענסט שוין גיין, לינדא.
ל י נ ד א : איכל לויפן ניט איכל גיין. (זי גייט צו צום שפיגל,
פארריכט זיך די האַר, ציט זיך דעם שירץ, קאקעטירט).
י ש ר א ל : נו, וואָס זשע לויפסטו ניט? וואָס שטיינסטו, לינדא?
ל י נ ד א : שוין, פאַטראָן! איך לויף גלייך צו די קינדער, איי
וועלן זיי זיך פרייען! די סעניאָריטאַ האָט שוין היינט געוויינט,
זי ביינקט אַזוי.
י ש ר א ל : נו גיי, לויף, וואָס שטיינסטו?
ל י נ ד א : (קאקעטירט ביים שפיגל) שוין, שוין, פאַטראָן, איכל זאָגן
דער סעניאָריטאַ. (זי גייט ביז צום טיר, קערט זיך אום ניט זיך א
פאַטש מיט ביידע הענט) אוי בין איך אן אַנימאַל, פאַטראָן. יא
אן אַנימאַל פאַטראָן, וואָס זאָל איך זאָגן, פאַטראָן?
ר ב : לייען איבער די טעלעגראַמע, ישראל, און זאָג איר, ס'איז
א צער בעל החיים.

ל י נ ד א : לאנג לעבן זאלט איר, רבי, אוי האב איר איך ליב!
 איר האט רחמנות אף א יתומה.
י ש ר א ל : (שמייכלט, עפנט אויף די טעלעגראמע און לייענט). אוואו
 זיינען זיי, די קינדער, לינדא? גיי שיק זיי אריין אהער.
ל י נ ד א : איך בין אן אנימאל, פאטראן. די קינדער זיינען דאך
 אויסגעריטן, איך האב עס איך נישט געזאגט, פאטראן?
ר ב : אוסגעריטן? איז אירע אויך געפארן?
ל י נ ד א : געפארן, רבי, אפן „טוביאנא“ איז זי געפארן. לעאן
 אפן „סיינא“ און דארא אפן „סוברנא“.
ר ב : מיין אירא אפן „טוביאנא“? וויפיל איך האב זי נישט גע-
 בעטן זי זאל נישט האבן צו טאן מיט דעם ווילדן פערד. א ווילד
 מיידל און שוין.
ל י נ ד א : א ווילד מיידל גאר? כא-כא-כא! אזא שיינע, אזא
 טייערע, אלע אינגלעך האבן זי ליב, דער דאקטער... אוי בין איר
 אן אנימאל! (זי פאטשט זיך מיט דער האנט איבערן מויל) אוי בין
 איך אן אנימאל; (זי לויפט ארויס)
ר ב : וואס זאגט די טעלעגראמע?
י ש ר א ל : זי זאגט שקר.
ר ב : וואס, שקר זאגט זי? פון וואנען?
י ש ר א ל : די תכשיטים פון בוענאס איירעס טעלעגראפיערען, אז
 זיי האבן אפגעגעבן עקזאמען און היינט אין אונט קומען זיי
 אהיים אף פופצן טאג.
ר ב : איז דאך גוט.
י ש ר א ל : נו טאקע א גוטער שקר.
ר ב : פון וואנען ווייסטו דאס?
י ש ר א ל : זיי האבן שוין חזקה אף דארויף, אלע האלבע יאר
 מאכט מען די זעלבע שפיל. ס'האט שוין אפגעקאסט א פאר-
 מעגן, א האלבע ערד האבן זיי שוין אויפגעגעסן, זיי וועלן זי
 אינגאנצן איינשלינגען.
 (ער הויבט זיך אויף און גייט אריין אין זיין צימער)
ר ב : (שאקלט אים נאך מיטן קאפ) א פיינע שטוב, א נוח השלום! אד!
 אד! זיך געריסן אהער, דורכגעמאכט א ים! רבוננו של
 עולם! (ער נעמט ארויס א נארטל פון קעשענע און וויקלט זיך ארום)
 טא, טא טא! מ'דארף דאוונען מנחה.
 (ער שטעלט זיך אין א ווינקל, דאוונט)
ד א ר א : (אין רייטקליידער מיט קאנטשיקעס אין די הענט, לויפן אריין).
א י ד א :
ד א ר א : פאפא! טעלעגראמע, אוואו איז די טעלעגראמע?
 (זיי דערזען דעם רב שטיין שמונה עשרה)

א י ד א : (לענט ארויף א פינגער אף די ליפן) שטאט דער טא-
 טע שטייט שמונה עשרה.
ד א ר א :
 (דערזעט די טעלעגראמע אפן טיש, נישט זי א כאפ, לייענט איבער,
 נישט א קוש און נישט איבער אידאן און אליין דרייט זי זיך פריילעך
 אין דער שטיקל און לאכט פאר פרייד)
 צוקער זיס, צוקער זיס, ער קומט ער קומט!
א י ד א : שטאט, שטאט, שטאט!
 (זי ווייזט מיטן האנט צום רב און קריסט איר בנכה
 נאך, זיי הויבן אן ריידן אף דער מיסיק שפראך, אפן וואונט).
ד א ר א :
 (פאכעט מיט דער רעווענקע און ווייזט צום וועג. דאס הייסט: זיי זאלן
 ביידע אנטקעגן פארן די נעסט).
א י ד א :
 (שאקלט מיטן קאפ אז ניין און צייגט איר אף מיסיק שפראך, אז
 אנטקעגן פארן דארף זי, דארא, אבער נישט אירא, ווייל זי האט נישט
 וועמען צו דערווארטן).
ד א ר א :
 (נעמט אראפ מאריצעס בילד, ווייזט איר, אז זי ווייסט, אז מאריץ האט
 זי ליב, און פרעגט איר, צי זי האט אים אויך ליב).
א י ד א : (ווייזט איר דעם דאקטארס בילד, אז אים האט זי ליב).
ד א ר א :
 (עפנט אויף א פאר גרויסע אויגן, פארקריסט זיך און קען זיך נישט
 איינהאלטן און רעדט ארויס אין דער הויך) דעם דאקטער?
א י ד א : (שמייכלט, בארוהיגט זי מיטן האנט) שטאט, שטאט
 (ווייזט איר לעאנס בילד, ס'הייסט זי האט א טעות נעהאט).
ר ב : (אין דער שמונה עשרה, לאזט פון זיך הערן אלע וויילע א טיפן קרעכץ
 פון הארצן. ער זאגט אין דער הויך) ברוך עלינו את השנה הזאת.
ד א ר א : (וועגן זיך אוועק אף דער סאפא, האלטן די ביגלדאר אין די
 א י ד א : הענט. שושקען זיך און צעקושן זיך).
ר ב : (ענדיקט די שמונה עשרה, דערזעט די קינדער, שאקלט צו זיי מיטן קאפ,
 און שפייט דערוויילע אויס ביי עלינו לשבח).
ד א ר א : איר שפייט אף אונדז, פעטער?
א י ד א : מוזשיצקע דארפס מויד וואס דו ביזט! דער טאטע
 שפייט אויס ביי עלינו לשבח.
ד א ר א : שוין שוין! אויס מוזשיצקע, דאנקען גאט! איך בין
 שוין דאקטערקע! (פויזע) איר האט געזען די טעלעגראמע,
 פעטער?
ר ב : די טעלעגראמע? די לעצטע?

ד א ר א : וואס הייסט די לעצטע? ס'זענען דען געווען צוויי טע
לעגראמעס?

ר ב : ניין, נאך איינע, נאך דער טאטע זאגט, אז ס'וועלן קומען
נאך. אלע זעקס מאנאט קומען אזעלכע ענלעכע טעלעגראמעס.

ד א ר א : ע, דער טאטע מיט זיין פעסימיזם! ער האט נאך מורא.
זיי האבן געענדיקט, פעטער! איך בין דאקטערשע.

ר ב : און דו ביזט זיכער דארין?

ד א ר א : געוויס, איך דערקען אין די ווערטער פון טעלעגראמע,
אז ס'איז ריכטיק אזוי, ביידע האבן געענדיקט, אי מיין דאקט

טער אי מאריין. איי וועט זיין גוט, פעטער!

ר ב : ווייסט שוין, אז ס'וועט זיין גוט?

ד א ר א : א פראגע א ביסל? אבי מירן עפענען א קאנסולטאריע,
קראנקע ניט צום פארזינדיקן, זענען גאט צו דאנקען דא גע

נוג און קרעמער אה אפצווערן זיינען פאראן אזוי ווי מיסט.
מאריין וועט זיי שוין ארגעלירן, ער איז אן אפגאנדא א ברען.

ר ב : און דער טאטע מיט דער מאמע וועלן שעפן תענוג פון דער
ווייטנס.

ד א ר א : פאר וואס פון ווייטנס? זיי וועלן אויך זיין מיט אונדז,
ס'איז שוין דא א פארטיקער פלאן דארויף, איר מענט זיך

פארלאזן אה אונדז.

ר ב : דער טאטע וועט ניט איבערלאזן דאס פעלד און גיין מיט
איין שטאט.

ד א ר א : ער וועט בעסער ווערן, פעטער, איר מענט זיך פאר
לאזן אה דער מאמע, אירט זען.

ר ב : דער טאטע איז שוין צוגעוואקסן צו דער ערד. ער וועט ניט
גיין אין שטאט.

ד א ר א : פון מיינעט וועגן מעגן זיי ביידע, אי דער טאטע אי
די באמע זיין דא, דארטען, — ווער דארף עס וויסן?

ר ב : ארט דיר גאָר ניט פאר די עלטערן, קימערסט זיך גאָר ניט
פאר זיי?

ד א ר א : אפילו א האָר ניט. עלטערן דארפן זאָרגן פאר קינדער,
אָבער ניט קינדער פאר עלטערן.

ר ב : אין כבוד אב ואם איז בא דיר גאָר ניט?

ד א ר א : ס'איז אן אלטע אומלאָגישע פראגע, ניט ריכטיק. אזוי
זאָגט מיין דאָקטער.

ר ב : (ציטערט אויף) אומלאָגיש, ניט ריכטיק? טאטע, מאמע?

ד א ר א : וואָס מיר טאטע, וואָס מיר מאמע! איך האָב זיי ניט גע
בוירן, זיי האָבן מיר געבוירן! און ערשט ניט מיינענדיק מיך...

(פויווע זי ניט א קוק אפן זיינער) א ס'איז שוין זיבן, מ'דארף

איבערטאן די קליידער, און פאָרן צו דער באן, דו גייסט, אידא?

א י ד א : (שאַקלט מיטן קאפ אה ניין)

ר ב : א דור! א דור! הפקר געדאנקען (פויווע) און דו, מיין טאָכ
טער, ווי האַלסטו? האָסט זיך שוין באַדענקט וועגן דעם, וואָס

מיר האָבן גערעדט? (אידא קוקט אריין אין אַבילד און שווייגט)

ר ב : אידא!

א י ד א : טאטע!

ר ב : וואָס האָסטו זיך פארקוקט אינם פארטרעט, וואָס ענטפער
סטו ניט?

א י ד א : (קוקט ווייטער אינם בילד) וואָס ווילסטו, טאטע?

ר ב : איך וויל וויסן דיין ענטפער וועגן לעאַנען, ער איז א טייער
כשר קינד און שטימט מיט אונדזערע אידעען.

א י ד א : מיט אונדזערע!

ר ב : מיט אונדזערע, מיט אונדזערע! ער איז אן ערלעכער ערד
אַרבעטער, וואָס דאָס איז אונדזער באַשטימטער הייליקער איר

דעאַל.

א י ד א : אידעאלן ברעכן זיך, אידעעס שטאַרבן, אידעעס בייטן
זיך נאָכן ארט און צייט, יאָרן און עלטער.

ר ב : פאַלשע אידעאלן יא, אָבער אמת'ע, אָרנטלעכע בייטן זיך
קיינמאָל ניט; תמיד דארפן מיר ערלעך האַלטן דאָס אָרנטלעכע

קייט. יונגערייך, אלטערייך און אין וואָס פאר אן אָרט ס'זאָל
ניט זיין.

א י ד א : מיר רעספעקטירן יענענעם אָרנטלעכקייט פאר אונד
זערע באַוועגלעכקייטן. מיר גלעטן דאָס גוטע שטילע פעלד,

וואָס טראָגט אונדז.

ר ב : אידא!

א י ד א : טאטע!

ר ב : די וועלט שרייבט האָט אונדז געוויזן, אז די ערד ארבעט איז
די זיכערסטע, די כשר'סטע און ערלעכסטע אה דער וועלט.

א י ד א : ווער זאָגט דען ניט אזוי? נאָר יענער זאָל עס טאָן!

ר ב : מיר זיינען געקומען אָהער מיט אן אַנדער אידעע.

א י ד א : אידעעס פארשווינדן, ווען מ'קומט אין דער ווירקלעכע
קייט מיט זיי.

ר ב : זאָלן מיר זיך תמיד זעצן בא א פרעמדן טיש?

א י ד א : אלעס איז פרעמד, דאָס לעבן איז קורץ, מ'דארף עס גע
ניסן... דאָ איז א לאַנד פון גענוס....

ר ב : הפקר אידעע! אַוואו איז די וועלט, אַוואו איז דאָס ערלעכע

קייט?

א י ד א : די וועלט קימערט זיך ניט אין מיר, ווי איך אין

איר. ערלעכקייט? א פוסטע קלינגענדיקע פראגע.

ר ב : וואס רעדסטו? אידא, מוין קינד!..
א י ד א : דיין קינד, דיין קינד! וואס האט איבערגעלעבט דאס
שיינע ערלעכקייט פון דער מענטשהייט. מוין מוטער האבן זיי
געשענדעט און דערווארגן, דין האבן זיי צו דער תליה געפירט.
און דיינע ליפן קענען נאך ארויפברענגען די פראזע „ערלעכ-
קייט“? (זי פארשטעלט די אויגן מיט די הענט)
ר ב : נאט האט אזוי געוואלט, ווער קען פארשטיין זיינע דרכים?
א י ד א : נאט! נאט וואססטו? ער האט אזוי געוואלט? איז ער דאך
ניט בעסער פון זיי מיט זייער ערלעכקייט.
ר ב : אוואו טוט מען זיך אהין פון דעם הפקר דור? אוואו אנט-
לויפט מען פון זיי? (ער אנטלויפט צו זיך אין צימער)
(אויפטריט לעא)
ל ע א : (שטייט בא דער טיר) איר ויצט נאך דא? איך האב גע-
מיינט, אז איר זענט מיט דאראן צו דער סטאנציע געפארן בא-
געגענען די געסט.
א י ד א : איך האב זיך מיטן טאטן פאררעדט און איצט גלוסט זיך
מיר שוין צו ויצן דא, קוקן אף דעם שיינעם זונען אונטערגאנג.
ל ע א : אפן זונען-אונטערגאנג?
א י ד א : זי פארגייט אזוי שוין דא די זון, נאך ניט ווי אין
הארבסט, נאך ווי אין פריילינג.
ל ע א : ווייל ס'פארשמעקט אייך דער פריילינג פון דער היים,
ס'איז איצט מאנאט מאי...
א י ד א : ריכטיק, א פארקערטע וועלט. דארט - פאנגט זיך אן
איצט דער ליכטיקער זומער, דער שיינער מאי, און דא נאך
ווינטער. און מיט אלעס איז אזוי, א פארקערטע וועלט.
ל ע א : וואס ווילט איר דערמיט זאגן, סעניאריטא? וואס הייסט
מיט אלעס גייט עס אזוי? דאס איז דאך געווענדט אינם גאנג
פון דער זון. ס'איז בא אונדז ווינטער צייט.
א י ד א : נו א, די זון טוט זיך אירס און דאס לעבן טוט זיך
זיינס. איך מערק א ווינטער אין אייער גאנצן לעבן. די יוגנט
אייערע אטעמט מיט קעלט... ס'איז דעקאדענץ.
ל ע א : ווער זאגט עס אייך? אוואו האט איר עס באמערקט?
א י ד א : אין אייך אליין, ליבער לעאן, אנטשולדיקט, איר זענט
אזוי קאלט עפעס, ווי באהאלטן אין זיך.
ל ע א : אין מיר?
א י ד א : יא אין אייך, אלס מענטש, וואס לעבט מיט דער נא-
טור וואלט אייך געפאסט מער נאטירלעכער צו זיין.
ל ע א : איר ווילט אפשר זאגן: פרעכער, וואולגארער.
א י ד א : אנטשולדיקט, איר האט מיר שלעכט פארשטאנען. דער
נאטור מענטש דארף ליב האבן אלצדינג, וואס ס'איז נאטירלעך.

אלעס וואס ס'איז שוין, און ווערן באגייסטערט דערפון.
ל ע א : און ווער זאגט עס, אז איך בין עס ניט?
א י ד א : ווער ס'זאגט? אט קוקט איר אף א מיידל, אנטשולדיקט,
אף אזא שיינעם זונען אונטערגאנג, און זענט עפעס גלייכגיל-
טיק, ווי איר זעט עס נאך ניט!
ל ע א : און וואס זעט איר אין דעם זון-אונטערגאנג?
א י ד א : וואס איך זע? קומט נענטער, זעצט אייך דא נעבן מיר,
קוקט: אט איז א בלויער פאס הימל מיט א ראזעווע זויס בא-
ברעמט, זעט נאך די פיגורן וואס ווערן געבוירן, אט איז אן אויג
אט זיינען צוויי אויגן, בלויע, שיינע, אט איז א שעפס, אט איז
א מענטש. (זי קוקט שעלמיש אים אין די אויגן)
ל ע א : איך מוז אייך מאכן א קאמפלימענט, סעניאריטא, איר
פארמאגט א געפיקטע צונג, א שארף אויג און א רייכע פאנטאז-
זיע.
ל ע א : איך האב ליב נאך דאס, וואס ס'איז קאנקרעט. איך האב
ליב.... (טראכט א ביסל) איך האב ליב דעם געבורט פונם טאג,
ניט זיין אפשטארבן.
א י ד א : (קאקעטיש) אנו ב'לעבן, דערציילט וואס האט איר ליב?
ל ע א : איך האב ליב דעם זונענאויפגאנג, זופן ביטערע מאמע
און קוקן ווי דער הימל ווערט אלץ העלער און העלער, די וואל-
קנדלעך צינדן זיך אן, ראזעווע שטראלן ציען זיך פון מזרח,
צעגיסן זיך אפן האריוואנט, שטופן אין אלע ווינקעלעך ארטיין
די שאטנס פון דער נאכט, ס'ווייזט זיך די קעניגן פון טאג,
שמייכל צניעות'דיק, ווי א בלה פון אונטער דער חופה, לאש-
צעט אלעס, וואס איז ארום איר, טראפנס טוי אף די גראזן און
בוימער בלישצען איר אנטקעגן ווי בריליאנטן, שפיגלען זיך
אין איר בלייך רויזן פנים. דער גאנצער יקום ווערט אנגעפולט
מיט שירה, פויגעלעך זינגען, און איך שטיי, קוק און צי מיר א
ביטערע מאמע.
א י ד א : אך ווי שוין! רעדט רעדט, ווייטער, ווייטער!
ל ע א : (ניט א שמייכל) און אין עק, עט ווייט, דארט וואו
הימל און ערד קושן זיך, באס סאמע האריוואנט, ווייזט מיר די
מארגן לופט א מענגע ווייס-געקאלכטע הייזלעך פון די קאלא-
ניסטן, די קאראלן מיט די בהמות, לאנגען מיט פארזייטע ברויט,
גערטנער, פרישע מיידלעך, נאך וואס אויפגעשטאנען פון
פעט, זיצן אונטער די קי, מעלקן די מילך; א דורכזיכטיקער
נעפל לעגט זיך און הויבט זיך אין דער הויך, קושט דעם זויס
פונם פורפור קלייד פון דער טאג-קעניג און פארשווינדט אינם
אין סוף.
א י ד א : (ניט א פאשט אין די הענט) זענט איר דאך נאך א פאך

עט, לעבן! כ'לעבן א פאָעט! יא, יא, א פאָעט! (זי נעמט אים
אן בא די הענט, קוקט אים אין די אויגן) זאגט לעבן, איך איר האָט
ליב פאָעזיע?
ל ע א ו : איר האָט ליב קאָנקרעטעס, אלץ וואָס ס'איז דאָ און עק-
זיסטירט.
א י ד א : האָט איר גאָרניט קיין פאָנטאַזיע?
ל ע א ו : מיין פאָנטאַזיע איז א דערגרייכבאַרע און איר רעכנ זי
צו רעאַליזירן...
א י ד א : איז מיר ערלויבט צו וויסן, וואָס איז אייער רעאַליזיר-
באַרע פאָנטאַזיע? כ'לעבן דערציילט, רעדט, איר רעדט דאָר
אַזוי שיין (פויזע) טוט אים דאָס היטל, אָט אזוי.
(זי נעמט אים אראפ דאס היטל) אזוי זענט איר שענער.
ל ע א ו : מיין רעאַליזירבאַרע פאָנטאַזיע שטימט מיט דער ביכל.
א י ד א : מיט דער ביכל? זענט איר רעליגיעז?
ל ע א ו : מיט דער דאָזיקער ביכל וואָס פאר דער רעליגיע.
א י ד א : דער טאַטע זאָגט אז די ביכל איז דער מקור פון אלע
רעליגיעס אַה דער וועלט.
ל ע א ו : זי איז די שיינקייט און רייכקייט פון דעם מענטשן-
קינדס אלע פאָנטאַזיעס.
א י ד א : אזא פאָנטאַזיע פארמאָגט איר? איר מאַכט מיר נייגע-
ריק, רעדט, נאָמיר זיך באַקענען מיט אייער רעאַליזירבאַרע
אילוזיע.
ל ע א ו : א קליין שטיבעלע איינגעטונקען אין גרינס, אין דער
מיט פון א גאָרטן מיט אלערליי בלומען, ארומגערינגלט מיט
א פרוכטן סערל און שטאַלצע בוימער, וואָס שטייען זיך שטיל
קוקן ווי פארגאפּט אין פּנים פון דער מאָרגן זון. ניט ווייט
לינקס שלענגלט זיך א זילבערנער טייכל, רעכטס א שוואַנגע-
רער לאַן ווייז, אַה די בוימער שפּלן זיך פויגלעך, זינגען זייע-
מאָרגן ליד. טויבן ווייסע און בלויע שוועבן זיך און נעבן מיר
טוליעט זיך א מילדע צארטע טויפ מיט בלויע אונגן און
אירע קאַרשן ליפן שפּעטשען מיר אין אויער אריין א סוד....
מיין האָנט נעמט ארום אזוי איר שיינעם קאַפּ, איאָ?
(ער נעמט ארום איראם קאַפּ, זי ענטפערט ניט, נאָר שטרעקט איהם אנטקעגן
די ליפן און א קוש קלינגט אַה אין דער לופט).
א י ד א : ס'זיינען שטילע פארלאנגען.
ל ע א ו : איז עס פאָנטאַזיע צי ווירקלעכקייט?
א י ד א : ריכטיק, זיי זיינען געבוירן באַם ביכלישן טייכל וואָס
שטראָמט פונם ערן.
ל ע א ו : זיינען זיי ווייניק זיס?
א י ד א : פאַראַן מענטשן וואָס האָבן ליב דאָס שטילקייט.

ל ע א ו : דאָס שטילקייט איז די גאָטהייט. ליבע קען זיך ניט
אויסדריקן אין ווערטער.
א י ד א : ליבע וויל זיך הערן; דער קלאַנג „ליבע“ דערפרייט
דאָס האַרץ און שטילקייט ווארפט אן אימה...
ל ע א ו : דאָס ערשטע קען איר נאָך געבן; איר זאָג אייך: איר
האַב אייך ליב! און דאָס צווייטע איז מיין גאָט!
א י ד א : און ווען דאָס ערשטע איז אין שטרייט מיטן צווייטן,
אַה וועלכן צד וואָלט איר זיך געשטעלט?
ל ע א ו : מיין גאָטהייט איז דאָס שטילע פעלד לעבן, און מיין
ליבע איז דאָס לעבן אליין, זיי זיינען אומצעשיידבאַר.
(סיקומט אריין ברכה)
ב ר כ ה : איר זיצט גאָר דאָ, קינדער? די שיקסע האָט געזאָגט,
אַז איר זענט אויסגעריטן (פויזע) אוואו איז דאָר?
ל ע א ו : זי איז אוועקגעפאַרן מיטן קאַטש צו דער סטאַנציע
דערוואַרטן די געסט.
א י ד א : זיי דארפן טאַקע אלע אַנקומען, איכל גיין זיך איבערטאָן
די קליידער. (אַה)
ב ר כ ה : האָסטו מיט איר עפעס גערעדט ערנסט?
ל ע א ו : מיט וועמען, מיט איראן ערנסט?
ב ר כ ה : זי איז א טייער קינד, אָבער זי האָט ניט ליב דעם קאַמפּ.
ל ע א ו : פון וואָנען דרינגסטו דאָס, מאַמא?
ב ר כ ה : ווען מיר ציען זיך אריין אין שטאַט, וואָלט עס איר
געווען צום האַרצן.
ל ע א ו : דאָס האַרץ ווייסט ניט פון קיין פלאַץ, אויסער דאָס
פלאַץ פון ליבע און געפיל...
ברכה : זי האָט ניט ליב דאָס איינזאַמקייט, זי ציט פאר דאָס
פרייליכע שטאַט לעבן.
ל ע א ו : ווער האָט דאָס דיר געזאָגט, מאַמא?
ב ר כ ה : דו פרעג מיך נישט, מיין אויג נאָרט מיך ניט אָפּ,
אָבער איך האָה, אַז באלד וועלן מיר אלע זיך אריערקלייבן
אין שטאַט און זי וועט זיין דיינע....
ל ע א ו : אלע יא, א חוץ מיר.
ב ר כ ה : א שטיק טאַטע, איינגע'עקשנ'ט! און אז ס'גייט אין
לעבן, אין דער צוקונפט? וועסטו אויך דערביי בלייבן? א משור-
גענער אירעאליסט, איך בין אויך אזוי געווען, אָבער איך וועל
אויך ביידן, דיר מיט דיין טאַטעלע, פון דעם שכרות אויס-
היילן.
ל ע א ו : מאַמא! הער אויף! דו צאָפסט מיר מיין בלוט איך קען
עס ניט הערן (ער הויבט זיך אויף און גייט אַזעלע)
ב ר כ ה : (שאַקלט נאָר מיטן קאַפּ)

ל י נ ד א : (טראנט אריין א לאמפ, שטעלט אוועק אפן טיש) זיי פארן
שוין, פאטראנא! מ'דארף אנצינדן דעם לאמפ.
ב ר כ ה : זע נאך, אזא שמוציק גלעזל, גלאמפ וואס דו ביזט.
ל י נ ד א : גלאמפ, גלאמפ! גערעכט, פאטראנא, פארגעסן פאט-
ראנא.

(נעמט מיטן שירץ, ווישט דאס גלעזל, פארקוקט זיך אין שפיגל, ס'פאלט אראפ
און צעברעכט זיך).

ב ר כ ה : אנימאל וואס דו ביזט, ליימענע הענט האסטו.
ל י נ ד א : אנימאל, אנימאל! און אז איר האט היינט צעבראכן
די וואזע האט איר געזאגט: מזל טוב, א גוטער סימן.
(אויפטריט מאריץ)

מ א ר י ז : (מיט א רענצל אין די הענט) מזל טוב, מאמא! ס'קומט
אונדז א מזל טוב!

ב ר כ ה : (צעקושט זיך מיט אים) זאל זיין מיט מזל, געענדיקט,
מיין זון? דורכגעגאנגען דעם עקזאמען? דאנקען גאט! אוואו
איז דער דאקטאר?

מ א ר י ז : ער גייט דארט מיט דאראן, איך בין געלאפן פאר-
אים דיר זאגן די בשורה, ווי דאס מזל האט מיר געשפילט!
דער משוגענער פראפעסאר, וואס האט מיר אין נאָוועמבער רע-
ווענטירט, איז גראדע געלעגן אף גריפ, בין איך א גליקלעכער ארויך.

ב ר כ ה : און מאקס?

מ א ר י ז : ער איז ארויס א גליקלעכער, מיט א גאלדענעם מע-
דאל האט ער געענדיקט.

ב ר כ ה : מיט א גאלדענעם מעדאל? קען ער שוין פראקטיקירן?
מ א ר י ז : געוויס! נאך דעם טעזיס דארף ער מאכן און עפענען
א קאנטאלטאריע און ווערן דעם מלאך המות'ס א שותף....

ב ר כ ה : רעד נישט אזוי מיין קינד, זאג מיר בעסער, וואס נאך
פאדארפסטו צום סטודיום, צו דיין ענדיקן.

מ א ר י ז : איך? אין קומנדיקן יאָר בין איך שוין אַפּאָגראַד!
אַבער דערווייל ארבעט איך שוין, איך האב שוין א פראצעס
אזוי ווי דורכגעפירט.

ב ר כ ה : שוין א פראצעס?

מ א ר י ז : טאקע אונדזער אייגענעם פראצעס. דו, מאמא, וועסט
שוין קענען מאכן מיט אלעס וואס דו ווילסט.

ב ר כ ה : וואס וויל איך דען? איך וויל, אז ס'זאל אייך, קינדער-
לאך, זיין גוט, און מיר אלטע לייט נעבן אייך (פויעז)

האסטו שוין אלעס, הייסט עס, פארמאגניע? (צו דער שיקסע)
וואס שטייט דא, גולם? אלעס דארפסטו הערן. גיי בריינג
אריין א גלעזל אין לאמפ.

ל י נ ד א : איך גיי, פאטראנא, איך גיי, איך לויף, איך ווייס,
איך ווייס. (זי לויפט ארויס)

מ א ר י ז : מאקס וועט דיר דערציילן וואס פאר א שטיק קאפ-
ארבעט איך האב דערפון אוועקגעלייגט.

ב ר כ ה : דארויף האב איך דאך דיר געלערנט; איז טאקע דאס
געזעץ אזוי?

מ א ר י ז : (גיסט א גאד) וואס מיר געזעץ, ווער מיר געזעץ! בא-
אונדז, א ב א ג א ד א ס, קערעוועט מען דאס געזעץ ווי
מ'דארף. די הויפט שוועריקייט איז דער דאקטאר, ער דארף
פאשטעטיקן.

ב ר כ ה : נו האט שוין געוויס מאקס דאס געמאכט? איז גוט,
אז מ'האט אייגענע!

מ א ר י ז : אייגענע כחות, איך, א פאך פריינד און די זאך איז
דורכגעפירט געווארן. דער ריכטער האט אונטערגעשריבן:
„אלט און קראנק“ — דו, מאמא, בלייבסט די גאנצע פאט-
ראנא אף אלעס און איבער אלעס....

ב ר כ ה : ס'רייסט מיר דאס הארץ אף אים, אזוי געזונט ווי ער
איז געווען! ס'איז אים געקומען פון איינזאמקייט אין דעם
וויסטן פֿעלד, איך פארהאף אָבער, אז אין שטאָט וועט ער
ווערן צוריק א מענטש.

מ א ר י ז : אלעמען וועט זיין גוט, אונדז, דער יוגנט, און אייך
עלטערן נעבן אונדז; מיר וועלן דיר שוין ווייזן, מאמא, וואס
דו האסט צו טאן, ווי ארום ארויסצונעמען דאס נויטיקע געלט
דאזיג, אלץ איז פארוואַרגט. ס'קומט אריין מאקס געארמט מיט דארא'ן!
מ א ק ס : איר קענט אונדז גראטולירן, מאמא! איך בין שוין דאך
טער, נאט זעט, אט האב איך די פירמע! (ער לייגט) „דאקטער
מאקס פארמאן היילט אלערליי קראנקהייטן“.

ב ר כ ה : (נעמט די פירמע, באקוקט זי, גיסט זי א קוש) געלויבט איז
גאט! פיל האב איך דארויף געווארט — זאל זיין מיט מזל,
טאכטער מינע (זי צעקושט זיך מיט דארא'ן און מיט מאקס'ן)

ד א ר א : איצט, מאמא, דארפסטו נאך זען אויספירן די זאך.

מ א ר י ז : געוויס, רעד דו איבער מיטן אלטן, זאל ער אויך איינ-
שטימען מיטצופאָרן מיט אונדז אין שטאָט, פארשפאָרן סקאנ-
דאלן....

ד א ר א : ער קען זיך בלייבן דא, דער טאטע, די קינטע מיט
דער שטוב וועסטו נישט טשעפען, מאמא. וועט ער מיטן פֿע-
טער זי פילנעווען, אָפהיטן און די אלטע מאשע וועט אָפּבאָזען,
קאכן פאר זיי און וואשן.

מ א ק ס : אן אויסגעצייכנטע אידיע! איך אלס דאקטער, ווייס,
אז ס'איז א געפאר אויסצורייסן א כראנישע קרענק מיט אמאל.

דער פאפא איז צוגעוואוינט צום קאמפ ווי אן אלטער אלקא-
האליקער צום טרינקען. ביסלעכווייז וועלן מיר אים אויסהיילן.
ברכה: ער קען נאך חלילה ערגער קראנק ערן.
מאקס: מיר קענען עס מאכן פראקטיש און עקאנאמיש, מירן
אלע ארויספארן אויפן ווינטער אין שטאט, מירן דארט אלעס
איינארדענען, קאנסולטאריעס, אינסטרומענטן, מארייז וועט
פיו נאָוועמבער פארענדיגן זיין סטודיום, איך וועל מאכן דעם
טעזיס, אין דעצעמבער וועלן מיר אלע צוריקקומען, פראווען
אונדזער חתונה און דאן וועט פאפא זיכער שוין מיטפארן מיט
אונדז.

ברכה: דו ביזט ווערט א קוש דערפאר, מיין קינד! (וי קושט אים)
איך גיי שוין איבערריידן מיט אים.

(אויפטריט ישראל)

ישראל: שלום עליכם, מאקס! און דו מיין תכשיט, דער מא-
מעס מיוזיקל, וואס מאכסטו? נא דיר א האנט!

(ניט מארייז'ן די האנט)

מארייז: גראסיאס, פאפא! ווי געוואונטשן, איר האט דאך
דערהאלטן אונדזער טעלעגראמע?

מאקס:

ישראל: הוממם! וואס קאסט דען א טעלעגראמע?

מארייז: שוין, שוין, פאפא! אויס קאסטן! געענדיקט, איצט
איז שוין אלעס אה אייגענע קאסטן.

ישראל: אזוי! שוין! פרייט עס מיך טאקע!

דארא: דו מעגסט זיך טאקע פרייען, פאפא! אז וועסט קומען
אין שטאט, וועט דיר איטליכער כבוד אפגעבן.

ישראל: כבוד? פון וועמען? (פויזע) האט איר מיר מיטגע-
נומען די פאסט פון דער סטאנציע? איז דא בריוו?

מארייז: יא יא פאפא! ס'איז פאראן בריוו, אי פאר דיר, אי
פארן פעטער פון אייראפע, אויך א סאך צייטונגען.

(ער נעמט ארויס פון וואליזע די קארעספאנדענץ און דערלאנגט אים.)
דארא: קומט, קינדער, אריין אין קיך וועלן מיר טרינקען א
מאטע.

(אלע אה)

ישראל: (טוט אויס די בריוו)

(אויפטריט ברכה)

ברכה: וואס זאגסטו איצט? האסט גערעט מיט די קינדער?
מעגסט מיר זאגן א דאנק.

ישראל: (נעמט ארויס די אויגן פונם צייטונג און קוקט זי אן)
ברכה: וואס קוקסטו אה מיר ווי אה א גולם? וואלסט דאך בא-
דארפט טאנצן פאר פרייד.

ישראל: טאנצן? וואס איז די שמחה?
ברכה: וואס איז די שמחה? ס'איז בא דיר גארניט? ביידע
קינדער האבן געענדיקט, מיר האבן דאנקען גאט אי א דאקטער
אי אן אדוואקאט, ניט א יעדער איז דערצו זוכה.

ישראל: נו, מעגן מיר שוין הייסט עס אי קרענקען אי לאָרן
זיך, און ס'וועט ניט קאסטן א פיאטאק.

ברכה: קרענקען זאלן אנדערע, און לאָרן זיך איז טאקע גליי-
כער אז מ'האט אייגענע. דו ווייסט אז מיר האבן א פראצעס
אין דער באנק?

ישראל: איך וואלט זיך געוואונטשן צו קרענקען דאן, ווען דיין
מאקס וועט דאקטער זיין.

ברכה: בייכייכי! וואסזשע, ביזט נאך אלץ אין ספק? ער האט
געענדיקט! געענדיקט! האט שוין אפילו א פירמע, איך האב
זי אליין געזעען, איך זאל אזוי זען אין זיי אלדאס גוטס.

ישראל: וויפיל קאסט דען א בלעכל?

ברכה: וויפיל עס האט געקאסט האט עס געקאסט, אה וואס
הארעוועט מען אה דער וועלט? קינדער בריינגען צו א תכלית.

ישראל: האסטו דאך שוין דעם תכלית! וואסזשע ווילסטו
נאך?

ברכה: וואס איך וויל? איך וויל, אז דו זאלסט זיין א טאטע
ווי אלע טאטעס. מ'דארף זען אויספירן די זאך.

ישראל: אויספירן? מיר דאכט, אז ס'איז שוין דערפירט
ביז...

ברכה: דו מאכסט זיך פאר אן אידיאט, צי דו ביזט עס טא-
קע?

ישראל: איך ווייס ניט, וואס דו ווילסט. פריהער האסטו גע-
וואלט איך זאל טאנצן, איצטער ווילסטו איך זאל אויספירן. בין
איך דען א קוואקע וואס דארף פירן הינדלעך?

ברכה: ישראל!

ישראל: ברכה!

ברכה: דו רעגסט מיך אויף, דו וועסט באקומען פון מיר א גאב
וואס דו האסט עס נאך ניט געהאט אין די אלע יארן.

ישראל: (ניט א שמייכל) וואס ווילסטו זאל איך טאן? נו,
אדרבה, זאג!

ברכה: אט אזוי, אז דו רעדסט ווי א מענטש, וועל איך דיר
ענטפערן ווי א מענטש: זאלסט אריינפארן מיט מיר אין
שטאט און אראנזשירן קאנסולטאריעס פאר די קינדער, חתונה
מאכן זיי און הנאה האבן פונם לעבן. מיר האבן דאך נאך גאר
ניט געלעבט. (זי טראגט צו דאס טיכע צו די אויגן און וויינט).

ישראל: און געלט וואו נעמט מען? דו ווייסט אונדזערע חור-

בות?

ב ר כ ה : פון דער ערד! פון דער ערד נעמט מען עס.

י ש ר א ל : אין דער ערד איז דא געלט? דארף מען דאך ערשט אפריער אהין גיין?

ב ר כ ה : (ניט זיך א הויב פונם פלאץ) אוי די עלטער, די עלטער!

אז ס'דערהערט ערד, ציטערט עס אויף, אט באגראבט מען עס שוין! וואס זשע רעכנסט, וועסט אייביק לעבן? ביזט דאך א

איד א זקן! קוק דיר נאך אן אין שפיגל. (זי טראגט אים אונטער דאס שפיגעלע פון טיש). ביזט דאך ווייט ווי א טיפ. דארפן אנדערע פארקויפן? פארקויף דו דאס פערל און האב הנאה.

י ש ר א ל : איך בין טאקע א זקן, האב איך דאך דערפאר, נאט צו דאנקען, א יונג ווייב, האט ניט איין גרויע האר אפן קאפ.

ב ר כ ה : וואס-זשע? פארגינסטו מיר דאס אויך ניט? וואס מיר נע האר האלטן זיך יונג? הלואי וואלסטו אזוי געווען.

י ש ר א ל : כייכריכי! איך זאל מיר אפשווארצן די בארד, צי אפשר נאך אפגאלן זי? (ער גלעט זיך בא דער בארד)

ב ר כ ה : דו הויפטט שוין ווייטער אן צו פינטשען? איך זאג דיר, אז ווען דו ביזט אין שטאט וואלסטו א סאך יונגער געווען.

און אויך סאך מער מענטש.

י ש ר א ל : יונגער געווארן? זאג זשע אזוי! אט אזוי רעד! דו ווילסט א יונגן מאן?

ב ר כ ה : משוגענער, משוגענער! וואס נאך וואלסטו אויסגע- טראכט אה מיר? איך פארב זיך די האר, איך וויל א יונגן מאן! דו ביזט גערירט פון זינען — זיי האבן רעכט — א סאך מענטשן אה דער עלטער ווערן אזוי.

י ש ר א ל : (מיט א געלעכטער) אה דער עלטער, אה דער עלטער! מיט וויפיל ביזטו אינגער פון מיר, מיין טייערע?

ב ר כ ה : (טראכט א ביסל) איך פון דיר? מיט גאנצע פופצן זעכצן יאר. מיר איז איצט דריי און פופציק יאר.

י ש ר א ל : דריי און פופציק פון דריי פערטל.

ב ר כ ה : פון דריי פערטל שגעון מיינסטו?

י ש ר א ל : איך מיין, אז ווען מ'צוטיילט די פרוי אה גלייכע פיר חלקים דארף מען דאס פערטל יארן, פונם אונטערשטן פערטל ניט נעמען אין חשבון, ס'איז ניט אגשטענדיק!

ב ר כ ה : איי! איי וואס ס'איז פון אים געווארן! אלע סימפטא- מען פון משוגעת. וואס די ערד האט פון אים געמאכט.

(זי טראגט דאס טיכל צו די אויגן)

י ש ר א ל : דו באוויינסט די ערד, צי דעם חשבון יארן?

ב ר כ ה : ווייסט, וואס איך וועל די טאן? איך וועל נעמען אלע קינדער און וועל מיר אריינפארן אין שטאט און דו וועסט זיך

אומדרייען ווי א שרעטל איינער אליין; איך וועל חתונה מאכן דארטן פארן דאקטער און האבן פארגעניגן פון דער וועלט.

י ש ר א ל : אלע קינדער? לעאן וועט מיט דיר ניט גיין!

ב ר כ ה : איך ווייס, לעאן אט דיינער.

י ש ר א ל : אדאנק! גוט, וואס איך ווייס כאטש, אז איינער איז מיינער.

ב ר כ ה : נאך איין ווארט ווען דו זאגסט, ווארף איך דיר אין קאפ אריין אלץ, וואס ס'וועט נאך מיר קומען אין האנט אריין.

י ש ר א ל : וואס ביזטו אין כעס געווארן, ברכה? וואס האב איך דיר געזאגט?

ב ר כ ה : ער האט נאך ניט געזאגט! ווילסט מיר נאך מאכן פאר א...

י ש ר א ל : ביזט דאך טאקע משוגע, ברכה. אלץ טייטשט זי אי- בער אה... איך ווייס ניט וואס!

ב ר כ ה : דאס איז מיט אלע משוגענע אזוי. זיי מאכן נאך יעד נעם משוגע.

י ש ר א ל : וואס ווילסטו? וואס האסטו זיך אין מיר אגגעטשע- פעט? ווילסט גיין אין שטאט, נעם דיר דיינע דאקטוירים און גיי, און לאז מיר לעאנען דא.

ב ר כ ה : (ניט א טופע מיטן פוס) ניין! לעאן וועט אויך גיין מיט אונדז.

י ש ר א ל : א, ניין! דאס וועסטו ניט פועלן! לעאן האט ליב די ערד, ער וועט זי ניט פארלאזן.

ב ר כ ה : ער האט ליב אידאן, און זי נעם איך מיט זיך, ער וועט שוין נאכלויפן.

י ש ר א ל : (ניט א ציטער) הומם! דלילה!

ב ר כ ה : וועסט הומקען, דלילה? דא ווי א משוגענער הונט איי- נער אליין, איך קען מאכן וואס איך וויל, איך האב דיר שוין גענוג.

(בלייבט זיצן כאטש טיש אנגעשפארט דעם קאפ אה די הענט און קוקט פארזארגט, ס'קומט אריין דער רב.)

ד ב : וואס אזוי באטריפט? זיך ווידער אמאל געאמפערט?

י ש ר א ל : מיר האבן זיך אפיסל דורכגעשמועסט.

ב ר כ ה : אנט איז דא מיט וועמען צו שמועסן, ס'איז דאך א דאמב, א בוים, א האלץ.

ד ב : קענט איר גארניט קומען צו קיין עמק השוה? מ'גלייכט זיך אויס! ס'איז דאך שלום בית!

י ש ר א ל : אפשר דו, אלס רב, וואלסט געמאכט א פשרה.

ד ב : דו ביזט באמת א מאדנער מענטש, פון אלעם חזקסטו, אפילו פון דיינע אייגענע צרות אויך.

י ש ר א ל : ערשט פון צרות דארף מען שפאטן, לאכן חזקן. באד-
וויינען זיי טאָר מען ניט, זיי ווערן פייכט, די צרות, און
וואַסן גרעסער.

ב ר כ ה : קוק אָן, ברודער, מיין אומגליק, דער טאטע ע"ה האָט
מיך גוט פארזאָרגט. קוק אָן דעם נפש, קיין צוויי ווערטער
רעדט ער נישט אַהיים וואו ר' זאָל נישט אריינמישן: וואַסן,
פעלד, ערד, רעגן. — א שטיק ערד און ניי טענה מיט אים.

ר ב : אָבער, רבנו של עולם! אין וואָס גייט אייך דאָ? וואָס איז
צווישן אייך? איר זענט דאָך נישט קיין קינדער!

י ש ר א ל : א קלייניקייט! זי וויל פארקויפן די ערד און מיך
אריינקוועטשן אין א דארן קאַלנער און מיך טרייבן אין
שטאָט.

ר ב : נו, איידער זיך פארשטערן דאָס לעבן, דעם שלום בית!

י ש ר א ל : געדענקסט דעם בכור באַ אונדז אין שטעטל, רב?

ר ב : וואָס פאר אַ בכור, ישראל? וואָס מישסטו אריין דאָ אַ בכור?

י ש ר א ל : (שמייכלט) געדענקסט ניט דעם גרויען באָק וואָס זאגט
וויל דער ארענדאר האָט געבראַכט אין שטעטל און געפרעגט
באַם טאטן אַ שאלה: ער האָט פארגעסן צו פארקויפן צו אַ נוי
די ראבע טעלעצע זיינע און זי האָט געבוירן אַ בכור.

ר ב : יא, איך געדענק. דער טאטע האָט געפסקנט, אז דער ביק
דארף אומגיין אין שטאָט, קיינער זאָל אים ניט אַנדירן ביז
ער וועט באקומען אַ מום, אויסברעכן זיך אַ פוס, אָדער אַן
אנדער אבר, דאן מעג מען אים שעכטן. אָבער אַנטקעגן וואָס
פרעגסטו דאָס? וואָס האָט דאָס צום ענין?

ב ר כ ה : (ווינקט צום רב, צייגט מיטן פינגער אַפּו קאפּ)

י ש ר א ל : און אז ער פנר'ט, וואָס האָט דער רב געזאָגט?

ר ב : דארף מען אים מקבר זיין אין נייע תכריכים, ווייל ער איז
קדשים, הייליק; אָבער, רבנו של עולם! ווי קומסטו מיט דעם?

י ש ר א ל : אַט אזא מין בכור, וויל ברכה פון מיר מאַכן. מיך
אריינפירן אין שטאָט, איך זאָל ווארטן ביז אַן אויטאָמאָביל
וועט מיך מאַכן אַ מום, אָדער אַ טראַמוויי וועט מיך נאָר אוועק-
הרגענען, מאַכן פאר אַ קדוש.

ר ב : ווידער אַמאָל אַ חזק.

ב ר כ ה : וועסט דאָך פון אים קיין מאָל קיין ערנסט וואָרט ניט
הערן, נאָר חזקן.

ר ב : אָבער אַן אמתן ברכה, וואָס וועט ער פאָרט טאָן דאָרט
אין שטאָט? אַ מענטש דארף דאָך עפעס טאָן?

ב ר כ ה : אין זיין עלטער דארף מען עפעס טאָן? ער איז דאָך
אַלט!

ר ב : אַ מענטש איז ניט אַלט, אַ שמאַטע איז אַלט, אַ מענטש, כל-

זמן ער לעבט און איז געזונט, מוז ער נוצן בריינגען.

ב ר כ ה : ער וועט זיך קענען אָפּגעבן מיט וואוילטעטיקייט, קאַרן
אַנשטאַלטן זיינען פאראן אין שטאָט?

ר ב : הומם! וואוילטעטיקייט! דער קאַנאַל וואו ארומעט די באַ-
רימה ציקע גולה לאָזט אָפּלויפן איר שמוץ.

ב ר כ ה : טייערער ברודער, איך פארשטיי ניט וואָס דו מיינסט.

י ש ר א ל : זאָג איר, שוואַגער, פשוט און פראַסט: אַ מענטש
מוז דאָך אויסשפייען אַמאָל, אז ניט קען מען דאָך דערוואָרגן
ווערן.

ב ר כ ה : אַף אלעמען שפייט ער, יעדער צדקה אַנשטאַלט גע-
פעלט אים ניט. קענסט אים נאָך ניט, טייערער ברודער! אַט

וועל אַך דיר ווייזן וואָס ער איז (זי נעמט פונם אַלבוּם אַ גרויסע
בינד) זע, ברודער, קוק: דאָס איז אַן אַלטע בילד נאָך פון

דער היים, פון די פארשטייער פון וואוילטעטיקע אַנשטאַלטן
פון שטאָט; קוק זיך נאָר צו אַף די אַלע קעפּ פון יעדן איינעם,

וואָס דער משוגענער האָט אָנגעצייכנט — האָסט ניט די
ברילן? — ס'זיינען זייער דריבנע אותיות. אַט וועל איך דיר

לייענען. זעסטו דעם עלטערן אידן מיט דער צעקעמטער
באָרד? קוק נאָר די דריבנע אותיות לעך: אַ געוועזענער נו...

זעסטו דעם מיטעלן, דעם ווייסן מיט דער גראַפער גאָלדע-
נער קייט: צוויי מאָל געברענגט און צוויי מאָל באַנקראַטירט;

זעסטו יענעם איידעלן? אַ גימעל... אזוי האָט ער אַף יעדן פון
די פאָרשטייער אַף די קעפּ אָנגעצייכנט; און כּי-כּי! ס'איז

ניט אויסצוהאַלטן! און אַט דאָ זעסטו, ברודער? באַם סאַמע
עק טיש זיצן צוויי שוואַרצע, דו דארפסט זיי געדענקען, זע,

ס'ווייזן אויס פֿעלי מאַטשקעלעך, אַף זייערע קעפּ האָט ער
אָנגעצייכנט: דרך ארץ! רעספעקט!.. אַנו, איז עס אַ מענטש?

ר ב : נו און דאָס אָנגעצייכנטע דענקסטו איז ליגן?

ב ר כ ה : ליגן צי אמת! און אז אמת? טאטע געטרייער! מ'זאָל

וועלן יעדן מענטשן איבערקערן אַף דער לינקער זייט?..

ר ב : איך וועל דיר זאָגן דעם אמת, שוועסטער מיינע, אז די גאנ-
צע צדקה געפעלט מיר אויך ניט, ס'איז דער לאָך וואו ארומער

מ'שטופט אריין דאָס מותרות פון דער גולה.

ב ר כ ה : ער איז דאָך אָבער משוגע. ער רעדט אַף די אַנשטאַלטן
און אליין איז ער אַ גבאי פון אַ פאָר סוב קאָמיטעט אין קאָ-

לאָניע. נאָ, זע די בריוו, לייען. (זי דערלאַנגט אים אַ בריוו פון טיש)

ר ב : (נעמט די בריוו) איז מיר דערלויבט, ישראל?

י ש ר א ל : (שאַקט מיטן קאפּ אַף יא)

ר ב : (לייענט) אזוי? ס'איז פאראן אַ מושב זקנים, אַ בית ית-
רים, אַ אידישער שפּיטאַל, שטיצן די קאַלאָניסטן די דאָזיקע

אַנשטאַלטן?

י ש ר א ל : מיט דער פולער האנט, דעם מושב זקנים מער פון אלע.

ר ב : פאר וואס גראדע דעם מושב זקנים מער ווי די איבעריקע?

י ש ר א ל : ווייל דאס העמד איז געענטער צום לייב.

ר ב : (צייט אויף מיט די אקסלען) איך פארשטיי ניט וואס דו מיינסט דערמיט. וואס פאר א העמד און וואס פאר א לייב?

י ש ר א ל : מיר האבן שוין עטלעכע קאלאניסטן דארט.

ר ב : קאלאניסטן אין מושב זקנים?

י ש ר א ל : נו יא, אלטע לייט אין מיינע יארן, זקנים!

ר ב : אבער מענטש! קאלאניסטן דארט אין אזוי? רבונן של עולם!

י ש ר א ל : וואס זשע חידושטו זיך אזוי? טאג נאך א קאלאניסט ניט דערלעבן אלט צו זיין?

ר ב : דו! זאגסט דיר אפ אזוי גרינג? מאכסט נאך ווערטלעך דערצו.

י ש ר א ל : ס'גייט דערצו, זאל איך שוין וויינען? ס'וועט נאך זיין צייט.

ר ב : מענטש! מענטש! וואס רעדסטו? א קאלאניסט וואס פאר מאגט ער, א שטוב, א באדן?

י ש ר א ל : א סוחר וואס פארמאגט א קלייט, א פאפריק א קרע-דיט אין די פענק?

ר ב : וואס וואס? וואס וויל דאס זאגן?

י ש ר א ל : ס'זאגט זיך אליין! אלע שטיצן דעם מושב זקנים מער ווי אלע אנשטאלטן.

ר ב : מילא א סוחר, א מוכר, א גלות איד, פארשטיי איך, ס'איז וויינט, פאפיר, דרייט זיך איבער דער ווינט, טראגט אוועק דאס פאפיר, און פארשלעפט דעם אלטן אין אזוי אריין, אבער א קאלאניסט? ערד ערד! די מאמע ערד?

י ש ר א ל : די מאמע האט חתונה מיט א גוי, זי האט אים ליב, און ער האט זי ליב; ישראל האט זי פיינט, ער פארנאכלייסיקט זי...

ר ב : (נייט צו צו ישראל, לייגט ארויף ביידע הענט אה וויינע אקסלען. קוקט אים אין די אויגן) קראנק, קראנק! ביזט קראנק, ישראל, רעדסט פון זינען אדער אפשר פון צער.

י ש ר א ל : (שפארט אן דעם קאפ אפן רבי'ס אקסלען, נעמט אים ארום מיט ביידע הענט) קראנק, קראנק! יא, ברכה זאגט אויך אזוי! א בעטל, א בעטל פארן אלטן אין מושב זקנים! רב! רב! אפשר וואלט איך זיך נאך אויפגעהאנגען אה אן אייגענעם בוים? מען מען עס? רב!

ר ב : (וועט ישנאל'ן אוועק לעבן זיך, וויינט צו ברכה'ן זי זאל אהעק גיין שרייט.) גלות! גלות! אל תשליכנו לעת זקנה.
(ווי טויען זיך ביידע קעפ צוזאמען)
(פארהאנג)

דריטער אקט

(די זעלביקע סצענע: ס'איז נאנץ פרי. דורך דער גלעזערנער טיר זעט זיך אנגעווארפן אין הויף פלונגעס, בראנעס, א מישמאש — א חורבן: א פאר נאאוטשאס אין „טשיריפא“ זיצן אין דער מיט בא אן אסאך און טרינקען מאמע און טענה'ן מיט די הענט. אפן טיש זיינען אנגעווארפן צייטונגען, ביכער, טינט און פען, שאכטלען, פרויען היט לער, פארפיוס, פודער, אויף די בענקלעך הענגען פרויען מאנטלען. א ריזע רענצל אין מיטן שטוב. ישראל קומט אריין, רויכערט א ליוקסע באטראכט די זאכן).

י ש ר א ל : וואס פאר א מיסט דאס האט אנגעבראכט פון שטאט! טפוי זאל עס ווערן! (ער צייט די ליוקסע און שפייט, ווארפט די זאכן הין. און הער, נעמט דאס פלעשל פארפוס און ניט א שמעק) פע חלשות! וואס פאר א ריח! (ער שפאנט אלע וויילע אריבער דאס רענצל און שפייט. נייט צו צו דער טיר און רופט) לינדא! לינדא! דא! קום נאך אריין, הים צו אייער שטאטישן הקדש, אד! אה וואס מ'האט געפטרט מיין הארעוואניע!

ל י נ ד א : (מיט א בעזים אין האנט) גלייך, פאטראן, באלד, באלד! אוי זעט נאך וואס האט איר געטאן, אראפגעווארפן דאס היי-טעלע?

י ש ר א ל : (זי הויכט אויף א פרויען היטעלע און גלעט דאס)

ל י נ ד א : וואס האסטו זיך דערשראקן, ס'איז דיינס דאס היי-טעלע?

ל י נ ד א : מיינסטו אז פאסאן? פיששש... ס'איז דער סעניא-ראם, זי האט עס צו דאראס חתונה זיך געקויפט. די שטאט-מאדאמען האבן אזוי געלאכט!

י ש ר א ל : זיי האבן געלאכט? פארוואס האבן זיי געלאכט?

ל י נ ד א : א גאנצע נאכט פון דער חתונה האבן זיי געלאכט. זיי לאכן אזוי — אוי לאכן זיי.

י ש ר א ל : און פון דיר האט מען אויך געלאכט?

ל י נ ד א : פון מיר? לאכן פון מיר? כיי-כי! איר מיינט ס'איז דער קאמפ? א שיקסע, א גלאמפ?

י ש ר א ל : און וואס איז זי דארט?

ל י נ ד א : א סעניאריטע, סעניארא! א סעניאריטע! שענער און בע-

סער נוי די אידישע מיידלעך. אלע קאוואלערן האבן זיך ארום מיר געדרייט. איי זיינען עס קאוואלערן! אלע אזוי שיין, אלע אזוי יונג.

י ש ר א ל : אלע זיינען יונג? און די אלטע?
ל י נ ד א : ניטא אין שטאט קיין אלטע, ניטא קיין „טשוואַס“.
אלע יונג, אלע האבן ליב א... איי איך זאל איך דערציילן...
י ש ר א ל : גענוג שוין גענוג. איך בין דיר מוחל. נעם רוים אויף די שטוב, איך קום באלד אריין. (גייט אריין אין זייטיקן צימער)
ל י נ ד א : (רוימט און לייגט צוזאמען די פאפירן, נעמט א בוך פון טיש און זאגט) ס'איז דעם רבינס (נלעט עס אפ און שטעלט עס אין ביכ-ליאטעק, נעמט די פורער פון טיש, שט זיך אן דאס פנים, באגיסט זיך די האר מיט דער פארפיום, טוט זיך אן א היטעלע, א מאנטל, גייט צו צום שפיגל און קאקעטירט, מאכט גרימאסן)
אט אזוי בין איך שיין! אוי שיין! פונקט ווי אידא!

(זי נעמט דעם בעזים און צעטאנצט זיך).

(אויפטריט מאשא)

מ א ש א : (קומט אן מיט א פארטור און מיט פעטע הענט) זעט נאך די משוגענע שיקסע! וואוהין פארסטו אפן בעזים? די באלעבאסטע ליגט טויט קראנק, און זי טאנצט גאָר!

ל י נ ד א : אויך מיר א זאָרג! אז זי איז קראנק, וואָס איז זי אהיים געלאָפן? זי האָט ניט געקענט בלייבן באַ איר דאָראַן. באַ איר דאָקטער אין בוענאָס איירעס?

מ א ש א : אז מ'זאָגט משוגע, גלויב. זי פלאַפלט וואָס ווען ווייסט זי ניט. אַ משוגענע שיקסע און שוין.

ל י נ ד א : אַ משוגענע שיקסע! הלואי וואָלט איר אַ שיקסע גע-ווען.

מ א ש א : וואָס-זשע וואָלט געווען, וואָלט איך אויך אַפּ אַ בעזים געפאָרן?

ל י נ ד א : וואָלט איר אין בוענאָס איירעס געפאָרן וואָלט איך איטליכער ליב געהאַט.

מ א ש א : מיר איז גוט דאָ, איך דארף ניט בוניז איריז, איך קען בלייבן דאָ.

ל י נ ד א : זי קען בלייבן דאָ! אלטער נאָר. וואו וועט איר בלייבן? איר ווייסט ניט? זע נאָר, זי ווייסט נאָר ניט!

מ א ש א : וואָס זאָל איך וויסן? האָסט עפעס, דערצייל.

ל י נ ד א : (שמעלט איר ארויס די צונג) איך דערציילן? ארויס-טראָגן פון שטוב? נאָ! נאָ! איך זאָג נאָר, אז די אלטע האָבן ניט וואו צו בלייבן, ניט איר, ניט דער פאטראָן און ניט דער רבי! ארימער רבי! אזא וואוילער איד!

מ א ש א : ביזט א פנים נאָך שיכור פון דער חתונה. וואָס פלאַ-פעלסטו, משוגענע?

ל י נ ד א : יא, משוגענע קאָפּ! איך משוגענע קאָפּ, און דו אַ נאָר! וועסט שיין זען, וועט קומען דאָן באַליעווי, וועט אלע אלטע ארויסווארפן...

מ א ש א : (קרימט איר נאָר) די אלטע ארויסווארפן, און די יונג-גע אריינכאַפן, כייכילי! די שיקסע אריינכאַפן!

ל י נ ד א : די שיקסע! דו זאָרג זיך ניט פאר דער שיקסע. הלואי וואָלט איר, דער פאטראָן, דער רבי, אַ שיקסע געווען.

מ א ש א : (פארקרימט דאס מויל) זע נאָר ווי דאָס לויבט זיך אַ ביסל! אַ שיקסע, אַ שיקסע! א פנים, שיקסע-שטאט בוניז איי-רויז! זי האָט גוט אָנגעטאַפּט דאָרט!

ל י נ ד א : יא, יא אָנגעטאַפּט! אַ טייערע שטאט, איכל באלד זיין דאָרט. אזוי גוט!

מ א ש א : נו פאָר, גיי, וועסט זיין! דערווייל רוים אויף די שטוב. איך מוז טאָן עפעס אין קיך, ס'איז צייט. (א)

ל י נ ד א :

(נעמט רוימען. ווען זי קומט צו צום שפיגל שטעלט זי זיך אפ און קאקעטעוועט)
(אויפטריט מאריץ)

מ א ר י ז : אַך, אידא! (לינדאָ ניט זיך אַ דריי אויס מיטן פנים)
ל י נ ד א : כייכילי! געמיינט איך בין אידא! ס'גלוסט זיך אים נאָך אידא! האָסט פארגעסן דעם פליאסק וואָס האָסט באַקור מען פון איר?

מ א ר י ז : אַ פליאסק מיר? ווען, וואָס? ווער האָט געווען?

ל י נ ד א : איר, פאטראָנעס, מיינט, אז די שיקסע אין שטוב זעט גאָר ניט און ווייסט נאָר ניט, אן אַנימאַל און שוין.

מ א ר י ז : אַנימאַל גאָר? דו אַנימאַל? איך האָב דאָך דיר אזוי ליב!

ל י נ ד א : ליב, ליב! אלע שיקסעס זאָנסטו דאָס.

מ א ר י ז : פאלאברא! דיר האָב איך אמת ליב! (ער גיט אַ פרייליכן שפרונג) קע לינדאָ, קע פרעסיאָסא! איי האָב איך דיר ליב! (ער כאַפּט זי ארום)

ל י נ ד א : לאָז מיר אָפּ! לעאָן גייט, איך הער זיינע טריט

(זי רייסט זיך אויס און לויפט אריין אין אַ זייטיקן צימער)
ל ע א : (אנגערופט דאס היטל, בייז, גיט אַ קרייז מיט די ציין) ביזט דאָ, אַדוואָקאַטער?

מ א ר י ז : (רוקט זיך אין אַ זייט) זעסט דאָך, אז איך בין דאָ, וואָס ווילסטו?

ל ע א : אַ רעכענונג וויל איך, חשבון!

מ א ר י ז : איך זאָל דיר מאַכען אַ רעכענונג? וואָס זשע, דו קענסט ניט רעכענען?

ל ע א : די דאָזיקע מאטעמאַטיקע קענען נאָר געלערנטע לומפן.

מ א ר י ז : איך ווייס ניט, וואס ווילסטו?
ל ע א : איך וויל וויסן וואו דו האסט פארטאכלעוועט אונדזער
צענדליק יעריקע פראצע.
מ א ר י ז : איך האב פארשווענדעט? די מאמא האט געוואלט א
דאקטער פאר דאראן.
ל ע א : דו מיט יענעם געלערנטן לומפ האבן חרוב געמאכט אונדז
זער היים, דעם טאטן פאר קראנק דערקלערט, דער מאמען די
אויגן פארבלענדט. זי האט אונטערגעשריבן, וואס איר האט
געוואלט, איצט דארפן זיי ביידע אה בעטל ברויט אַנקומען.
וואהין זאלן זיי איצט גיין?
מ א ר י ז : ס'איז ניט אזוי געפערלעך.
ל ע א : לומפ! ס'איז ניט געפערלעך? אנו, גיב נאך א קוק אין
פאטיע, דאָרט שטייען שוין די גאאטששאַס, וואס דער שוסטער
פון פוענאס איירעם — צו וועמען איר האט די ערד מיטן אינ-
ווענטאר פארשאכערט — האט זיי געשיקט איבערצונעמען
אונדזער בלוט און שווייס פון אלע יאָרן.
מ א ר י ז : מאַנסטו דיין חלק ירושה?
ל ע א : (כאפט זיך באס רעוואלווער) שווייג, לומפ! איך דערשייט
דיך ווי א משוגענעם הונט.
מ א ר י ז : ווילסטו ווערען א צווייטער קין? נעם שים!
ל ע א : אויב דו וועסט מיך נישט פאלגן, וועל איך מוזן ווע-
רען א ברודער מערדער.
מ א ר י ז : וואס ווילסטו? וואס זאל איך טאן?
ל ע א : (רוקט אים צו מיט און פערדער) נעם, שרייב!
מ א ר י ז : שרייב? א, פארוואס ניט! וואס זאל איך שרייבן?
ל ע א : שרייב א בריוו צום שעה פון דער פאליציי, אז נאך דעם
פארברעכן וואס דו ביזט באגאנגען, רואינירענדיק די אייגענע
עלטערן, קענסטו מער ניט לעבן, און נעם דעם רעוואלווער אין
דערשים זיך.
מ א ר י ז : ס'וואלט געווען א שיינער פראצעס, א געוואר-
נענער, כ'לעבן! דו וואלט געקענט צוריק אפנעמען דאָס
לאנד, אבער איך וועל עס ניט טאן, זאל עס דער דאקטער
טאן, ער האט די שולד, ער האט ערשט געכטן פאר דער חופה
פופציק טויזנט פּענאָס גענומען.
ל ע א : באַנדיט, לומפ וואס דו ביזט! האסטו דא אינירט די פא-
מיליע, דעם ערלעכן טאטן געהרג'עט, די נארישע מאמע קראנק
געמאכט. זי ליגט דאָרט געפערלעך קראנק. און דו האסט קיין
געוויסן ביסער ניט? ווילסטו נאך לעבן? איך שים דיך, איך וויל
באפרייען די וועלט פון אזא געפערלעכן באַנדיט!
(ער נעמט דעם רעוואלווער)

מ א ר י ז : שטיי! שלעפ נישט דעם רעוואלווער, איך וועל דיך
פאלגן, נאך איידער עפעס, מוזטו מיך אויסהערן.
ל ע א : צען מינוט צייט גיב איך דיר.
ער ציט דאס הענטל פון רעוואלווער.
מ א ר י ז : ס'איז גענוג צייט, לאז אריין צוריק דעם רעוואלווער
אין גארטל.
ל ע א : זאג, וואס האסטו צו זאגן?
מ א ר י ז : איך בין א לומפ.
ל ע א : דאָס ווייס איך.
מ א ר י ז : א קארטן שפילער, אן אויסוואורף, איך בין אלץ,
וואס ס'איז אין דער קארט.
ל ע א : דאָס איז ריכטיק.
מ א ר י ז : אבער איך בין אויך אן ארוואקאט, איך האב גע-
לערנט!
ל ע א : שוין האסטו אויסגעלערנט.
מ א ר י ז : איך האב די פסיכאלאגיע פון דעם מענטשן קענען
געלערנט: — זאלסטו ניט טאן א זאך אה וועלכער ס'העלפט
ניט קיין חרטה. אלע פעלערן קען א מענטש פארריכטן, חוץ
דעם קליינעם אומזין פון מאַרד אָדער זעלבסט מאַרד, ווען
מיר זאלן קענען לעבעדיק מאַכן דעם זעלבסט מערד-
ר, וואָלט ער אונדז מודה געווען זיין טפשות.
ל ע א : ווילסטו זיך אויסדרייען מיט ארוואקאטישע שמד-
שטיק? (ער נעמט ווידער אמאל די האנט אפּוּרעוואלווער) מענטשן האבן
ערן געפיל.
מ א ר י ז : ערן געפיל? מיר ארוואקאטן האבן דאָס מענטשן-גע-
פיל גענוג א גאליזירט, ס'איז נישטא אין אים דאָס
מין. ווען מען זאל קענען אויפדעקן באַס ערלסטן מענטשן דעם
דענק אפּאראט און זען זיינע געדאנקען, וואָס לויפן דאָרט אום..
ל ע א : ווילסטו מיר א לעקציע אין פסיכאלאגיע געבן, באַנ-
דיט! איך ווייס, האסטו א שארפע צונג. אבער באלד וועט זי
געבעך געליימט ווערן.
מ א ר י ז : מיינע צען מינוט זיינען נאך נישט פאריבער, מוזטו
מיך אויסהערן.
ל ע א : רעד, רעד, אבער מאַך עס שנעל.
מ א ר י ז : מיר ארוואקאטן, נאָכן שטודירן די פסיכאלאגיע פון
דער מענטשהייט זיינען געקומען צום באַשלוס, אז בכדי צו
פארמיידן דעם אומזין פון זעלבסט מאַרד אה וועלכן ס'העלפט
קיין חרטה נישט, זאל דער שטאט דעם זעלבסט מערדער אין
אכט און פערציק שטיקער צושניידן. און דאָס פלייש פאר די
הינט אין גאס ווארפן, דאָס וועט פון די גרלנים די טפשות פון

קאפ ארויסשלאגן און קיין זעלבסט מאָרד וועט מער נישט זיין.
 ל ע א ו : גרלנים רופסטו זיי? און אז איינער טוט עס פאר אומ-
 גליקלעכער ליבע?
 מ א ר י ז : ליבע איז די שוועסטער פון אמת, און די ביידע דארפן
 ערשט געבוירן ווערן.
 ל ע א ו : און ווען פון הונגער און נויט?
 מ א ר י ז : א מענטש שטארבט נישט פון הונגער, נאָר פון גדלות.
 ער שעמט זיך און וויל אנטלויפן פון דער בושא.
 ל ע א ו : און דו ווילסט ליידן בושא און לעבן?
 מ א ר י ז : געוויס! איך וועל אזא טיפשות נישט טאן!
 ל ע א ו : ווילסטו מיך צווינגען איך זאל א קין ווערן?
 מ א ר י ז : דו וועסט עס שוין נישט טאן! נאָך צען מינוט טראכטן
 הרגעט קיין שום מערדער נישט.
 ל ע א ו : (לענט די האנט אפן גארטעל, נישט זיך א שטארק טרייבט) איך
 קען נישט! איך קען נישט! אָבער געוואלט, לומפ, וואָס האָסטו
 געטאָן?
 מ א ר י ז : (ער רייסט זיך באַ די האַר) ער רייסט עס פאריכטן.
 ל ע א ו : פאריכטן? ווען סעניאָר באַליעווען האָט שוין אלץ איבער-
 געשריבן. אלץ געהערט שוין צו אים. די גאנצע פארנעמען
 שוין אלץ.
 מ א ר י ז : דער טאטע איז א געזונטער מענטש, ער איז באַ אלע
 חושים, מ'קען עס דערווייזן.
 ל ע א ו : דער סעניאָר באַליעווען האָט דאָך געקויפט, ער האָט פאר
 אלץ באַצאלט. ווילסטו אַפראכעווען זיין געלט?
 מ א ר י ז : זיין געלט? אַפראכעווען זיין געלט? אַוואו האָט ער
 עס גענומען זיין געלט? ווען ער האָט געארבעט מיט דער
 נאָל און דראטווע, האָט ער עס נישט געהאַט. זיין געלט! גיי
 ארויס אין גאס און פרעג די אלע פון נאָל, נאָרל, זעג און הא-
 מער, צי ווייסן זיי פון דעם מין געלט.
 ל ע א ו : ער האָט געמאכט געשעפט און האָט ...
 מ א ר י ז : געשעפט? אזוי? געשעפט הייסט געמיינקייט, כיט-
 ראָסט, גנבה! דער שוסטער האָט צוויי מאָל געברענגט און דריי
 מאָל באַנקראַטירט.
 ל ע א ו : ווילסטו א שופט ווערן.
 מ א ר י ז : מיר אַדוואָקאַטן זיינען די פארטיידיקער פון דער
 מענטשהייט.
 ל ע א ו : (נישט זיך א וואָרף צו אים) געלערנטע זשאבע, הער אויף
 קוואַקען איך גיי ארויס פון געדולד. (ער נעמט אים אן באַם טשופרינע
 און שלעפט אים צו דער טיר) טראָג דיר אַפ, לומפ, זאָלסטו מיר מער
 פאר די אויגן נישט קומען.

מ א ר י ז : (אנטלויפט ניד)
 ל ע א ו : (נישט אום אָף דער סצענע, טראַכט, ליינט אריין די האַנט אין
 די האַר, רייסט און קריצט מיט די ציין. ער זעצט זיך באַם טיש, נעמט
 טינט און פערדער און שרייבט. נעמט ארויס דעם רעוואַלווער, באַטראַכט
 אים, ליינט אים צוריק אריין, ר'שרייבט ווייטער און נישט א רעד ארויס
 אין דער הויז) מיין טייערע אידא!
 א י ד א : האָסטו מיך גערופן, לעאָן?
 ל ע א ו : (נישט זיך אַ כאַפ אויף ווי פון אַ חלום און שטעלט זיך אַנטקעגן איר.
 פאַנגט אַן שטאַמלען) אידא! אידא! אידא!
 א י ד א : וואָס אזוי פאַרצווייפלט, מיין טייערער?
 (זי נעמט אים אן באַ ביידע הענט און קוקט מיט אים די אויגן אריין)
 ל ע א ו : אַ טרוים, אַ חלום, אויסגערונען, אוועקגעשוועבט! נישט
 דאָס רואיקע, ווייסע שטיבעלע, אַ נישט רעאליזירבאַרע אילר-
 זיע איז עס געווען.
 א י ד א : ווער זאָגט עס, מיין טייערער?
 ל ע א ו : אלעס האָבן באַנדיטן אוועקגערויבט. דעם גאָרטן, די
 ערד, די שטוב, מיר זיינען פאַרבליבן נישט מער ווי מיינע
 הענט, דער רעוואַלווער, דאָס מעסער און דער רוקן פון מיין
 געטרייען פערד טוביאָנאָ...
 א י ד א : אפן רוקן פונם טוביאָנאָ איז דאָ פלאַץ פאר צוויי, און
 ערד פארמאָגט אַרגענטינע גענוג.
 ל ע א ו : וואָס רעדסטו, מיין טייערער? ווייסטו מיט וואָס דאָס
 שמעקט? ס'איז וואַלד און ווילד. בויען פון דאָסניי?
 א י ד א : אכט מאָנאַט האָב איך אין שטאָט פאַרבראַכט, און מער
 ווי עקל האָב איך נישט ארויסגעטראָגן פון דאָרט.
 ל ע א ו : מיין טייערע אידא (ער צעלאָזט די הענט)
 א י ד א : (פאלט אים אריין אין די אַרעמס) דיינע, דיינע! אָף איי-
 ביק דיינע! ביידע וועלן מיר בויען אונדזער הויז אין די אור-
 וועלדער דאָרט, ווייט ווייט פון דער עיפוש'דיקער ציוויליזאַצ-
 ציע.
 (זיי צעקושן זיך שטאַרק. אין טיר שטייט דער רב, האָלט די הענט אין דער
 הויז, די אויגן צום הימעל און די ליפן ציטערן אים. זיי דערזענען דעם רב.
 לעאָן און אידא (אנגענומען פאר די הענט) בענטש אונדז, פאַטער.
 (זיי בויען אן ביידע די קעפ אונטער דעם רבי'ס הענט)
 ר ב : איר זאָלט זיך ליבן אייער גאַנצ לעבן, ווי איר ליבט זיך
 איצט אין דער דאָזיקער הייליקער מינוט. גאָט זאָל אייך געבן
 א זיסן שטילן רואיקן לעבן, קיין טוי און רעגן זאָלן אַף אייערע
 פעלדער קיינמאָל נישט פעלן, איר זאָלט דערציען א דור פון
 ערלעכע אידישע אַקערבויער, און גאָטס ברכה זאָל אייך באַ-
 גלייטן אַף אייער גאַנצן לעבנס-דוועג. אָמן. (ער קושט זיי ביידע,

איז זיי, נעארמט, פארקאזן דעם זאל. דער רב דרייט זיך אום היין און צוריק, שטעלט זיך אפ אין מיטן סצענע, פארגלעצט די אויגן צום הימל) גאט פון די אבות! גאט פונם גלות-פאלק ישראל, גאט פונם אייביקן וואנדערער, איך דאנק דיר, גאט! איך האב מיין איינציקע טאכטער אויסגעגעבן פאר אן ערלעכן מאן.

(ס'הערט זיך דאס רוישן פון אן אויטאמאביל. ס'קומט אריין דאן כאליעוו מיט א קליין וואליזעלע אין האנט. א גאלדענע קייט באם זייגער צעלעגט איודער ברייט, ברויאנטענע פינגערלעך אף די פינגער. ער בלייבט ווי איבעראשט דערווענדיק דעם רב)

דאן כאליעוו: גוט מארגן, רבי! איך קענט מיר ניט, רבי? רבי! רבי! איך קען אייך יא, איך האב אייך דערקענט.

רב: איך קען דיר ניט, ווער ביזטו עס, פון וואנען?
דאן כאליעוו: פון וואנען? פון א שטעטל ניט ווייט פון אייך. פון לאנצקארניע בין איך.

רב: א לאנצקארניער ביזטו? ווי איז דיין נאמען?
דאן כאליעוו: מ'רופט מיר דאן כאליעוו. דאן! דאן! דאן! כאליעוו רופט מען מיר.

רב: דאן, דאן... (ער נעמט זיך באם שטערן) איך געדענקט ניט אזא נאמען, איך קען דאכט זיך דאָרט אלע אידן. זאג מיר ווי האט מען דיין טאטן גערופן.

דאן כאליעוו: אונזער פאמיליע נאמען איז „כאליעוו“, מיין טאטע האט געהייסן נחום יאסל.

רב: אפשר מיינסטו נחום יאסל כאליעוו ע, דער שוס-טער נעבן דער באד...

דאן כאליעוו: יא, יא, רבי! נחום יאסל איז מיין פאטער לאה-שלום געווען.

רב: רעד זשע אזוי! נחום יאסל כאליעוו, כאליעוו! וואס נאכן מכשול, רחמנא לצלן, האט מען אים גערופן נחום יאסל מכשול. כאליעוו: מכשול, רחל לוצע זאגט איר? רבי! כיריכי! רבי, דא אין אמעריקע האט יעדערער א מכשול, די רייכע האבן צוויי מכשולס, זיי האלטן זיי אויס נאך שענער און בעסער ווי דאס אייגענע ווייב. נא דיר מכשול רחל לוצע גאר?

רב: נן, דארויף איז דאך עס אמעריקע!
דאן כאליעוו: געוויס איז דאס ניט דאס פארבלאטיקטע לאנצקאר-דריינע! דא, אז ס'איז דא דאס (ער ווייזט אים די פינגערלעך)

א דאס א דאס, א דאס, רבי!
רב: איך זע אין דיר, אז דו האסט א דאס; ווי אזוי ביזטו צו דעם דאס געקומען? פון דער מלאכה?

דאן כאליעוו: פון דער מלאכה? א שטאך האט זי ניט די ווערט, נא דיר מכשול רחל לוצע גאר?

רב: איך באדויערט אים, רבי, ס'איז ניט געפערלעך, ער איז א איד א זקן, וואס דארף ער? די קינדער זיינען פאר-

א פלעקל ניט, א דראטווע ניט. קאפ, רבי, קאפ! ס'איז דא! (ער גלעט זיך באם קאפ) כאטש יענקל דער דריקער מלמד לאה שלום, פלעגט מיר רופן גוי, פארשטאפטער קאפ.

רב: איז דיר בעסער, ווי אין לאסקיריניע? דו ביזט רייך?

דאן כאליעוו: בין רייך. איך בין אנגעזען אין שטאט, האב א דעה, בין פרעזידענט, איך האלט רעדעס, בין א חשוב בא נאטשאל-סטווא, איך קען עטלעכע שפראכן, אברעאיש, שפאניש און אז מ'דארף איז פראנצויזיש אויך, איך האב געכאפט דעם שניט, רבי, אוי שנייד איך! אוי קלאפ איך!

רב: אזוי דו שניידסט? דו קלאפסט?

דאן כאליעוו: איך שנייד און קלאפ צונויף. דריי הייזער אין שטאט צוויי טשאקערס אין קאלאניע. ניט אזוי ווי די קאלא-ניסטן, וואס האבן אפגעפינסטערט דרייסיק יאר און האבן ערשט גאר ניט.

(אויפטריט ישראל)

ישראל: קאמא לע ווא, דאן כאליעוו? וואס פאר א גוט יאָר האט אייך אהער געבראכט?

דאן כאליעוו: א גוטער געשעפט האט מיר אהער געבראכט, איר ווייסט נאך ניט? איך האב דאך אפגעקויפט אייער טשאקער.

ישראל: (האלט זיך צו באם טיש מיט ביידע הענט און ציטערט אויף) מיין לאנד געקויפט? בא וועמען, ווי אזוי? וואס הייסט

(ער זעצט זיך אף א בענקל, נעמט א ביסל וואסער אין מויל, ציטערט שטארק)

דאן כאליעוו: ברכה איז גערעכט, אלט געוואָרן רבי ישראל, אלט, אלט! (פויע) די באנק האט די ערד רעמאטירט, און פאר דעם אינווענטאר האט ברכה גוטע געלט גענומען, איר הערט, ר' שיראל? גייט קוקט אין הויף, אירט שוין זען...

רב: דער מענטש ווייסט פון גאר ניט.

דאן כאליעוו: איר, רבי, ווייסט אפשר בעסער פון מיר, ווי האט די מוטער רחל אנגעשריבן אין שיר השירים? משליך קרחו כפיתים, ווארף דעם אלטן איבערן דאך. ער ווייסט גאר ניט? וואו האט ברכה אף א דאקטער גענומען? אזא חתונה אין בוענאס איירעס פראווען, א זונדעלע אן ארוואקאט אויסגע-קאלופעט? דאן כאליעוו האט הונדערטערס, טויזענטערס גע-געבן. און אלץ אף דער סחורה, אף דער ערד.

רב: מילא תורה קענסטו, דאס זע איך, סחורה קויפטו. סחורה, סחורה! א סחורה געוואָרן די ערד! גייט איבער מיר ליד. אָרע-מער ישראל!

דאן כאליעוו: איר באדויערט אים, רבי, ס'איז ניט געפערלעך, ער איז א איד א זקן, וואס דארף ער? די קינדער זיינען פאר-

זארגט, דער דאקטער אליין קען די ביידע אלטע לייט אויס-
האלטן בכבוד.

י ש ר א ל : (כאפט זיך אויף, קוקט ארויס אין הויף, שטארקט זיך, ווישט
אפ דאס פנים און די בארד) גערעכט, דאן כאליעווי. ברכה האט
אונדז פארזארגט, מ'דארף זי אריינרופן. לאז זי נחת האבן.
(ער גייט צו צום טיר) לינדא, לינדא!

מ א ש א : (קומט אריין) לינדא איז נעבן דער באלעבאסטע פאר-
נומען, זי איז קראנק.

י ש ר א ל : זאג זשע איר, ברכה, אז מ'בעט זי אריין (פויזע)
יא, זאגט איר אז זי זאל מיטנעמען איר אדוואקאט. מ'דארף
איבערקוקן א חשבון.

מ א ש א : מאריין איז ניטא, ער איז גאנץ פרי אוועק.

י ש ר א ל : הוממס! מיין אידעאל, מיין נחת, טא!

כ א ל י ע ו : איר דארפט נויטיק דעם אדוואקאט? איר גלויבט
אפשר ניט, אז איך האב געקויפט? איך האב פאפירן.

(ער נעמט דאס רענצל און זוכט, שלעפט פאפירן) א, זיי זיינען א פנים אין
דער גרויסער וואליזע אפן אויטאמאביל פארבליבן. איך ברענג
זיי גלייך אריין.

ב ר כ ה :

(קומט אריין מיט א פארבונדענעם קאפ, אנגעשפארט אן מאשא'ן, לינדא גייט
איר נאך, איז פארוויינט)

י ש ר א ל : קום נענטער, מיין טייערע ווייב!

ב ר כ ה : מיין טייערע! שוין טייער געווארן!

י ש ר א ל : ערשט איצט ביזטו טייער! אודאי, טייער, גלייך ווי
ערשט פון דער אפיר.

ב ר כ ה : א דאס האסטו מיך א קראנקע אריינגערופן, זיך ווייז-
לען איבער מיר?

י ש ר א ל : וויצלען גאר? חלילה! איך וויל זיך פאראטן מיט
די, ווי ארום מיר זאלן זיך איינאָרדענען אויפסניי, ס'אלטע
איז אוועק, אונדזערע פערציק יאר צוזאמענלעבן מיט אלץ,
וואס מיר האבן פראברייט איז אויסגערוינען. די שטוב, דאס
פעלד, אלץ אלץ האט דאן כאליעווי דער שוסטער אָפגע'ירשנט,
צוויי טייבעלעך זיינען מיר געבליבן, וועלן מיר זיך א ניי
נעסטל בויען.

ב ר כ ה : ווער איז אין דעם שולדיק? ניט דו מיט דיין עקשנות?
י ש ר א ל : זעסטו, רב, דער תלמוד איז גערעכט, די רשעים אף
דער טיר פונם גיהנום ווילן אלץ ניט תשובה טאן.

ד ב : רבוננו של עולם! א נוח השלום! א תכלית געוואָרן, וואו
טוט מען זיך אהין? אוואו קומט מען אף דער עלטער?

(ברכה שלעפט זיך צו צום שטוב, זעצט זיך אוועק, לאזט זינקען דעם קאפ.
טראכט א וויילע).

ב ר כ ה : דו הערסט, ברודער! ס'גאנצע לעבן איז אזוי געווען, א
תלמוד מיט א ווייז, און פטור, באס גרעסטן אומגליק חזקט ער.

ד ב : און אז ער זאל וויינען וואלט שוין בעסער געווען?

ב ר כ ה : ער איז דאך עפעס א מאנסביל, א העלד, א מענטש
מיט קאפ.

י ש ר א ל : קאפ זאגסטו? איך האב שוין יא א קאפ? איך קען
אים שוין אָפער ניט באנוצן, ווייל מיינע א יי גענע
וואלטן די טיורמע געמוזט באזוכן, און די שווארצע פויגל
וואלטן סיי ווי סיי אי אונדז, אי דאן כאליעווי אויפגעפרעסן.

ד ב : (ציט אויף די אויגן צום הימל) אז גאט בויט ניט דאס הויז
איז אומזיסט די מי פונם מענטשן.

י ש ר א ל : נאך ניט געזארגט, מיינע טייערע! איך האב אלץ
פאקלערט און באוואָרנט.

ב ר כ ה : וואס ער קען שוין באוואָרענען? אט וועסטו זען, ברוד-
דער, אודאי אין מושב זקנים אריין.

י ש ר א ל : חלילה! ברכה דעם רב'ס אין אויף? צו א שיינער
ציפער פאר די נולן דאָרט. רבי לייבוש דעם רב'ס קינדער זאלן
דארפן אלע מאָל פאָטאָגראפירט ווערן ווי די פארברעכער מיט
זייערע שטאַלצע קאָמענדאנטן? חס ושלום! בעסער צום דאָקטער,
צום אייגענעם. איך אלס בכבוד'דיקער שווייזער בא
דער טיר, און דו, ברכה, אלס משגיח אף דער קיך, אף די
קינדער.

ב ר כ ה : (נימט א קרעכץ) הער אויף, נולן, איך חלש! מאשא גיב
מיר א ביסל וואסער, איך חלש.

זי פארוואָרפט דעם קאפ, מאשא שפריצט אף איר וואסער)

י ש ר א ל : חלש ניט, מיין טייערע! ס'איז נאך געזאָגט, איך
האָב א בעסער מיטל, א זיכערע פרנסה, און אין שטאָט ווי
דו האָסט געוואָלט... איך וועל דיר שפייזן בכבוד גדול... און
דער שוואָגער נעבן אונדז. אט זע! (ער גיט זיך א דריי אויס,
נעמט צוויי קליינע בענקלעך) זען זיך רב! אט א דא!

ד ב : וואס איז דאָס? ווילסט מיך פאר א שוסטער מאַכן?

י ש ר א ל : ווארט א וויילע, זעסטו באלד וויסן.

(ער נעמט צוויי קעסטלעך מיט ציגארן, שטעלט אוועק נעבן די בענקלעך)
ד ב : וואס זאל איך טאן? וואס ווילסטו דערמיט, ישראל?

(איז הינטער גרונד פון דער בינע מאַרשירן אלטע קאלאניסטן מיט
קוישן: היטלעך, בייטלעך, ס'זעט זיך ארויס א מענע טענדערס... איי-
נער פארקויפט שייפעלעך אנגעטון אויפן האַלז א שנור פון זיי איז
שפילט אויס אף א פיפּל...)

י ש ר א ל : וואס איך וויל? הויב אויף די אויגן רב! רב! קוק
אהער, אידישער מנהיג! זע אונדזער אומגליק, זע וואס די

צוויי טויזנט וואנדער יארן האבן פון אונדזער פאלק געמאכט,
 קוק ארויס אין גאס... (ער נעמט אים נערוועאיש בא דער פלייצע,
 פירט אים צו דער גלעזערנער טיר) זע, קוק די קאלאניסטן, מיינע אמא-
 ליקע חברים, וואס שלעפן זיך אום מיט די קוישן: בייטעלעך,
 היטעלעך, זייפלעך, בערשטלעך, קעמעלעך, פייפלעך...
ר ב : גלות! גלות! פארשאלטן זאלסטו ווערן!

י ש ר א ל : (ער הויבט אן פויקן זיך אין הארצן) עס זירט, עס
 קאכט אט א דא! אט דאס געמיינע פארשאלטענע האנדלס-
 בלוט, די ירושה פון די כנענים. האנדלען, וואנדלען, מסחור'ן,
 בראי הייסע באפקלעך אין גאס פארקויפן... דרייסיק יאר
 קאלאניזאציע האט ניט געקענט אפשטעלען די פארשאלטענע
 תאוה צום דרייען, צום ספעקולירן. באטראכט, רב, אונדזערע
 פיאנערן פון דער קאלאניזאציע. אומגליקלעכע! אומגליקלעכע!
 שקלאפן פונם קאפריזאציען גאט מאמאן! **ב ע ט ל ע ר !**
ב ע ט ל ע ר !

ר ב : בארוהיק זיך, ישראל!

י ש ר א ל : שטופט אים נערווען אפ און ווייזט אים אלץ אהין אין
 גאס ארויס און שרייט הייסער, שטארקער) קוק זיי אן, רב! זיי האבן
 פארווארפן די מזונות פון דער ערשטער האנט, די שטילע,
 רואיקע, ארענטלעכע ערדארבעט, און צוריק גענומען דעם
 „סטאריע וועשטשי פאקופאיו" אלטע זאכן! די תאוה צו
 בילדונג צו קאמערץ, געוואלט! געוואלט, גלות! א קלאג אף
 דיר, האסט מיר באזיגט.

(ער טופעט מיט די פיס און קרעכצט ארויס)

א קעסטעלע, א קעסטעלע ציגארן קויפט! — זיין, רב!

(ער ניט אים א זעץ אנדער, זעצט זיך אליין אקעגן. א שטומער צער, א געוויי-
 אן טרערן צעניסט זיך אף ביידנס פנימער. די באנדע טענדלערס מארשירן אלץ
 און שרייען: האנדל, האנדל...)

ר ב : א שלעכטער, א בלינדער פאסטוך בין איך געווען, איך האב
 ניט געזען מיט וואס פאר א שפיז מיינע ארעמע שעפעלעך
 ווערן געשפייזט און קומען אום.

י ש ר א ל : { (שרייען) גלות, גלות, גלות!..
ר ב :

(פארהאנג)

אידישע בוכהאנדלונג ג. קאפלאנסקי

CORRIENTES 2614

BUENOS AIRES.

U. T. 47 Cuyo 2883

דעם גרעסטען אויסוואהל פון די

נייעסטע אידישע ליטעראטור

לער-ביכער, קינדער מעשה'לעך, מוזיק

און בילדער פון שרייבער און דיכ-

טער באקומט מען אין בוכהאנדלונג

ג. קאפלאנסקי

עס ווערן געמאכט אלערליי דרוק-

ארבעטן און שטעמפלען.

א גרויסער אויסוואהל פון שרייבער-

צייג און עסקריטאריע ארטיקלען.

אלעס צו פיליגע פרייזן.

קאטאלאגן ווערן געשיקט שטענדיג אומזיסט.